

אסור ורבי שמעון מחיר, ופירש הר"ן (כ: ד"ה טו רבנן) אסור להסתפק ממנו ב' משום דאיתקלףא לבין השמשות מחמת איסור, שהרי המסתפק מן השמן שגבר חייב משום מכבה, איתקלףא לכולי יומא אפילו לאחר שכבה, והך קערה שמדליק בה קאמר דומיא דנר, ורבי שמעון מחיר דלית ליה אפילו במוקצה מחמת איסור, מגו דאיתקלףא ולא קיימא לן כרבי שמעון כמו שיחביר בסמוך: וכו' רבינו אפילו אחר שכבה. קלוי

גם אמותר השמן שגבר ושנקערה ומטעמא דכתב הר"ן דמגו דאיתקלףא לבין השמשות איתקלףא לכולי יומא: וכו' רב הגר שהדליקו בו אסור לטלטלו וכו' אבל גר שלא הדליקו בו באותה שבת וכו'. משנה שם מטלטלין גר חדש אכל לא נר ישן רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הגר (הדלוק) [הדולק] בשבת. ופירש רש"י גר חדש. שלא דלקו בו מעולם: אכל לא ישן. דמוקצה מחמת מיאוס הוא. ובגמרא חנו רבנן מטלטלין גר חדש אכל לא ישן דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הגר שהדליקו בו בשבת רבי שמעון אומר חוץ מן הגר (הדלוק) [הדולק] בשבת ככמה מותר לטלטלה, ופירש רש"י חוץ מן הגר שהדליקו. ואע"פ שכבה אסור דלית ליה לרבי מאיר מוקצה מחמת איסור ולית ליה מוקצה מחמת מיאוס: חוץ מן הגר הדולק בשבת. [בעוד] שהוא דולק אסור שמה יכבה ד. כבה מותר לטלטלו ה. דלית ליה אפילו במוקצה מחמת איסור מגו דאיתקלףא לבין השמשות איתקלףא לכולי יומא: וכתבו הר"ן (כא) והר"ש (סי' ט) ואע"ג דקיימא לן הלכה כרבי שמעון לענין מוקצה כהא לית הלכתא כוותיה דגרסינן בפרק מי שהחשיך (קטו) פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר ככל השבת כולה הלכה כרבי שמעון לצד ממוקצה מחמת מיאוס ומאי ניהו גר ישן וחד אמר במוקצה מחמת מיאוס נמי הלכתא כוותיה לצד ממוקצה מחמת איסור ומאי ניהו גר שהדליק בה בנאותה שבת, וקיימא לן כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל, הלכך גר שהדליקו בה בנאותה שבת אע"פ שכבה אסור לטלטלו דמוקצה מחמת איסור הוא וכן מותר שמן שגבר ושנקערה שהדליקו בה בנאותה שבת אסור לטלטלו ולהסתפק ממנו בנאותה שבת. וכן פסק הרמב"ם בפ"ה (ה"ט) ובפכ"ו (ה"ד) גמותר שמן שגבר ושנקערה, ובפכ"ה (ה"י י"א) גר שהדליקו בה בנאותה שבת שאסור לטלטלו ומוקצה מחמת מיאוס מותר:

אסור אדעתיה שיכבו כל היום אלא אפילו גר זוטא דדעתיה עליויה מצעוד יום סבר שיכלה השמן ואשתמש בגר ואסתפק משמן לשיכבה נמי אסור, ומשמע צבוגיא שם דרבי שמעון נמי מודה דאסור צדנפישא ואינו מחיר אלא צדוטא ואין הלכה כמותו אלא אף צדוטא אסור משום דדחיה צדיים: ופ"ע"ד נראה דלפי זה אם התנה עליו בין השמשות ואמר לאיני צדל מהגר ומהשמן אלא כל זמן שהוא דולק השתא דגלי דדעתיה עליויה ולא דחיה צדיים לגמרי מהני חנאה ולא אמרינן מגו דאיתקלףא לבין השמשות איתקלףא לכולי יומא אלא גדלא התנה, ואע"ג דהתוספות חופסים בפשיטות דלא מהני חנאה כמו שכתב לשם ד"ה שגבר, הנה כתב צ"י בשם כמה גדולים דמחירין על ידי חנאי ופסק כך בשו"ע (ס"ד) אלא דהרב בהגה"ה לשם כתב דלא נהגינן הכי לטלטל על ידי חנאי הישראל בעצמו אכל נהגינן לטלטל על ידי אמירה לגוי בהתנה עליו ואפילו לא התנה כיון שנהגו כך הוה ליה כאילו התנה עליו מתחלה. ולפע"ד דעת רחוקה היא לומר שהמנהג הוה ליה כאילו התנה עליו ולכן צריך כל אדם להתנות על זה קמורך לבין השמשות שאינו צדל מהגר ומהשמן ו' אלא כל זמן שהוא דולק והוא הדין בנרות קדיל"א שלנו צריך להתנות ואז מותר לומר לגוי לסלקו מן השולחן לאחר שכבה: **כתב** המרדכי צריש צלה (סי' תרמז) דיש מחירין להוציא גר שהדליקו בו בנאותה שבת משום דהוי כגוף של רעי ואין זה נכון כי כל השוטים יאמרו דאינינא דעמיהו ואינו מותר אלא למי שהוא איסטניס והמחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד עכ"ל ובדפוס חסרים שתי מיבות: ופ"ע"ד דהעיקר כיש מחירים מהא דאיתא בפרק כל הכלים (דף קכד ע"א) דאקשי אמוראי אליבא דרבה דסבירא ליה לרבי נחמיה אפילו מלאכתו להיחר אסור לטלטל מחמתה ללל הני קערות לאחר אכילה היכי מטלטלין להו לסלקן מלפנינו ואמר ליה רב ספרא מידי דהוה אגדף של רעי ורבה גופיה השיב לאבי על קושיא זו רב ספרא חבירין חרגמא מידי דהוי אגדף של רעי, והא ודאי דנר ישן של חרס דהוה ליה מוקצה מחמת מיאוס אליבא דכולי עלמא אלא דרבי שמעון מחירו כשלא הדליקו בו בנאותה שבת וקיימא לן כוותיה כהא מכל מקום כיון דמאיס הוא דמי לגרף של רעי ומותר לסלקו מלפנינו הרבה יותר מקערות לאחר אכילה, ואפילו אפר שנמחטה של נחושת קא סלקא דעתא דאבי בפרק כירה (דף מו ע"א) דהוי כגוף של רעי ואמר ליה רבא שחי תשובות צדנר חדא גרף של רעי מאיס והא לא מאיס ועוד גרף של רעי מיגלי והאי

מיכסי, השתא ודאי גר של חרס כיון דמאיס ודאי ומיגלי פשיטא דהוה ליה כגוף של רעי ושחי לסלקו מלפנינו: ודבר בהגהת שו"ע (סי' ט) הביא דברי המרדכי הללו וז"ל ויש אומרים דמי שהוא איסטניס והגר מאיס עליו מותר להוציאן דהוי לדידיה כגוף של רעי והמחמיר לא הפסיד עכ"ל משמע דאף האיסטניס יש לו להחמיר ושרא ליה מאריה דאין זה לשון לומר המחמיר לא הפסיד הא ודאי דכל מחמיר מפסיד הוא או הפסד ממון או הפסד דמנטער אלא המדפיס השמיט שתי מיבות וז"ל והמחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד ו', ובודאי דדעת המרדכי הוא דלכולי עלמא שאינן איסטניס פשיטא דאסור אכל לאיטניס מותר ומכל מקום אף איסטניס רשאי להחמיר ואינו נחשב להדיעות, והמיקל לא הפסיד דמדינא מותר הוא, כך היא דעתו לחלוק על יש מחירין, אכל לפע"ד אין הוראה זו נכונה אלא לכולי עלמא מותר להוציא אפילו אין איסטניס דפשיטא דהוה להו כגוף של רעי וכיש מחירין וכמו שהוא מפורש בתלמוד ערוך שהבאתי ותו לא מיד:

פרישה

רצנו (ה) אסור לטלטלו אחר שכבה וכו'. משום דאיתקלףא לבין השמשות מחמת איסור איתקלףא לכולי יומא. וכתב צ"י דמה שכתב רבינו אפילו אחר שכבה קלוי גם אמותר השמן שגבר ושנקערה ומטעמא דלעיל: (ג) אסור לטלטלו. כתב הר"ן שאם התנה עליו שיטלטלו לאחר שכבה שרי וכו' כתבו הרמב"ם והרשב"א וכו'

6

ג והמחמיר. ז"ל והמיקל לא הפסיד (ב"ח עמוד קסו ד"ה והר"ב). ועיין שם (ד"ה ולפניו דהעיקר) שהבא ראויות דאם הוא מאים עליו שרי ללקו מהשלחן, כמו שכתוב סימן ש"ח סעיף ל"ד. ועיין סימן של"ו [פ"ק ד]: ד בשבת אסור. כיון (י) דלחמץ לא יבין השמשות:

(ב) ולא נראו דבריו. ב"י [עמוד קסט ד"ה וכתב] נחן טעם למה לא מהני כאן לורך גופו ומקומו כמו בשאר כלים שמלאכתם לאיסור, (י) כמו שכתוב בסימן ש"ח [פ"ק ג]. וז"ל. וטעמא משום דכלי שמלאכתו לאיסור לא חתקא לבין השמשות, שהרי היה מותר לטלטלו לורך גופו ומקומו. אבל

נר שהדליקו בו, בין השמשות היה אסור לטלטלו כלל אפילו לורך גופו ומקומו, לדעודו דולק פשיטא לחסור לטלטלו בכל גווני, כדמריין בפ"ק נוטל [שבת קמב]. בן בניית אבן על פי הכניח ומעות על הכר (י) דכניית נעשה (י) בסיס לדבר האסור, הלכך חתקא לכולי יומא, עכ"ל. אי משום הא, אין איסור לדעת בעל התרומות [פ"ק התרומה סימן רמז ד"ה פ"ק נוטל] דסימן (ש"מ) [ש"ט] (טור עמוד סג) דסבירא ליה דלא מקרי מניח אלא [אם] דענתו

ה ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סוף סימן ש"י [פ"ק ח]. ואם כן אפילו (י) נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו. מכל מקום נריך שיהא הלחם (י) חשוב יותר מהשמן. ועוד, שאפילו היה נותן זה דבר חשוב עדיין אין היתר זה ברור, לפי שהשמן שגבר חשוב לו לעולם יותר מהדבר שנותן בו, לפי שהוא נריך לו עתה בעוד שהוא דולק, ואם כן (י) חף לאחר שככה אסור. אלא שיש לומר שהרי זה (י) כאלו התנה, וכמו שכתוב סעיף ד' (ב"י עמוד קסט ד"ה

שיהיה שם כל השבת. ואם כן יש היתר לריין שאנו מכוונים שלא יהיה הנר על השלמן רק כלילה וכו', (י) לא נעשה בסיס לדבר לאיסור, כמו שכתבתי בסימן רע"ו סעיף ג' [פ"ק ה]. נמצא דהוה דיתו כשוכח [סימן ש"ח סעיף ד]. ולא חתקא לכולי יומא, ומותר לורך גופו ומקומו אחר שככה. ואותן הפוסקים שמיא ב"י [ש"ס] שגראה מהם שאסור אפילו לורך גופו ומקומו, נראה שהם מדברים בניית הנר במקום שאין דעתו בודאי (י) להסירו משם אחר הכיבוי. ועל פי זה נראה לי שאין מחלוקת בדבר כמו שכתב ב"י [ש"ס] דהמרדכי [ש"ס רמז שטו] והאגור [סימן מגד] מחירים, דהם מדברים בלופן שבדואי מכין לטעם משם אחר הלילה ולא נעשה בסיס כלל. ועיין מה שכתבתי בסימן ש"ט [פ"ק ח] מדין זה: (ג) והמחמיר

ח"ל ריב"ש סימן ג). ולריך עיין, דהא השמן עצמו אינו אסור אלא משום דהוה (י) בסיס להשלהבת. ולריך לומר דהכי קאמר, דהשלהבת הוא חשוב. (י) וזה לשון רש"י [ש"ס דף מ"ו] [ע"א ד"ה לדבר האסור]. דבכי האי מוקפה מודה רבי שמעון דכלי טפל להשלהבת ועיין שם בחוספוט [ד"ה הא]. כלומר דידוע דהמנורה טפל להשלהבת ועשויה לכך ולא עשוי לחם, ולכן לא מהני לחם. ועיין מה שכתבתי סימן רע"ו סעיף ג' [פ"ק ח]: ו מותר אפילו. כיון שעשוי לכבות מהני בו תנאי (מגיד משנה שם פ"ק כ"ה הל"ב). פירוש, אבל בשאר בסיס לדבר האסור (י) לא מהני תנאי, ודלא כמו שכתב ב"י [עמוד קסט ד"ה וכתב הרשב"א] [ש"ס חס"ד ח"א סימן קל]. ואף שבסוף סימן תקי"ח (ב"י עמוד קט ד"ה ומכל) משמע דלא מהני תנאי אפילו בסוכה רעועה, (י) היינו משום דביום טוב קיימא לן כרבי יהודה, אבל [בשבת] (י) קיימא לן כרבי שמעון. ומכל מקום

יש חסרון ב' חיבות, ז"ל והמחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד. ומימא ל', דאם כן למה כתב בסעיף ו' (י) דמוקפה מתחמך מילוט מותר, מיפוק ליה דמותר מטעם דהוה ליה כגוף של רעי, אלא ודאי חף על פי דמילוט הוא מכל מקום לא הוה כגוף של רעי: (ד) יש מי שמתיר אפילו כו'. משום דהנר הוא בסיס גם לדבר היתר. ואין לסמוך עליו, שהשמן שגבר חשוב יותר עליו מן הלחם לפי שזריך לו, ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור. ועיין מה שכתבתי בסעיף הקודם [פ"ק ג]:

שערי השובה (ד) ע"י ידי אדם. עיין באר היטב. ועיין בתשובת חלק א' סימן קל"ז וברשב"ש סימן ת"ז ובחוט המשולש [תשובת השלישית] [תשובת (מהר"ש דוראן) (הרא"א אבן טובאה) סימן (זו) (ד' ח' מה שכתבו בזה כמה רינים בענין תנאי, ועיין ביד אפרים [על גניא ס"ק ח] מה שכתב בו], ועיין בשו"ת הר המלך [אריה] סימן כ"ב:

ביאור הגר"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) [שם ש"ס] בשבת אסור. עיין לקמן סימן ש"ח סעיף ה', ומה שכתבתי שם על הגליון [פ"ק ו]: (ג) [שם] ואין לסמוך עליו. (אמר בן המחבר עיין בתשובת חלק א' שאלה קל"ז וחלק ד' [השני השליש] שאלה ז', וכתב שם ז"ל, דהוא טעות, שלא הותר לטלטל אלא כלי שמלאכתו היתר, אבל כלי שמלאכתו לאיסור, כפי שנעשה בסיס לדבר מותר אינו מותר ויתר באלו לא נעשה בסיס, עיין שם. וכתב שם בגליון מאמ"ו וז"ל, לא ידעתי מה טעות, דהם גם כן לא באו בזה להחמיר רק לצורך גופו ומקומו, שלא ירא נקרא בסיס לדבר אסור, וכיון דהוה בסיס לדבר היתר הוה כאלו לא נעשה בסיס כלל, ומותר לצורך גופו ומקומו): (ד) [מ"א ס"ק ח] צריך ל' עתה בעוד. במקור הדין נרבי"ש איתא לצורך לו [ע"פ] למנוח, אם כן אם יש לו עוד נר למנוח יש לומר דלא שייך כן.

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

ביאור הגר"א (ד) [ש"ס בן נר זה ווי"א] [כ"ו י"ש מי שהתיר]. כמו מלאכתו לאיסור [שבת פ"ק] [ע"פ] וקט"ד [ע"א]. ובסדר הראשונה הוכיחו מזה להיפך, דעל כרחך פלוגתיהו לצורך גופו ומקומו, דבלאו הכי אף רבי שמעון מודה, כמו שחובתי תוספות שם ל"ו א' ד"ה הא רבי שמעון כו', ועיין שם היטב. וכן כתוב בהגהות אשר"י [ש"ס פ"ק ג'] [סימן ב'] ד"ה ודוקא לצורך כו', ע"ש. ועוד, מדברי שמעון דאמר [שם מר, א] חוץ מן הנר הדולק, על כרחך אף לצורך גופו ומקומו, כמו שכתוב שם [כו, א] הנח לנו כו', ועל כרחך אפילו בכתאי גוונא, כמו שכתוב שם ק"ב ב', ועיין ב"י [עמוד קסט ד"ה וכתב]. [ח] [ת"ח] ויש אסורים דמי כו', שם קט"ב א' הני קערוח כו': [ו] והמחמיר יחמיר והמיקל כו', כע"ל. ועיין ט"ו [ח"א ג] [הר"ב המרדכי] [ב"ה רמז תרי"ב] דאין נאכו לומר איסטניס אני.

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

ן נראה מדברי "ם בפ"ק כ"ה [ש"ס] ומדברי רבינו [מג"ו] [ב' חלק ב'] ומדברי הר"ש [כלל כ"ב סימן ח] ח אשתי פרק ג' [סימן כ' ד"ה וז"ל]: "י עמוד קסט ד"ה ומכא:

ידי שם [נ"ח ש"ס] ר [סימן מגד] כ"ס ע"ש [פ"ק ח"ד]. ה, ה ד"ה וז"ל: "קט"ס ח, ה ד"ה פלוג': "ר"ש שם בפ"ק דש"ס [סימן כ' ע"ש] ורבינו ירמיה [פ"ק ח"ב כ"ב; כ"ג; כ"ד] ור"ש ל"ב, ג כ"ס כ"ט ור"ש מ"ה, א; טור א"ה עמוד ס"ג, ר"ש ג' מהא לחמץ רב ר"ש שם קמ"ב:

בו [ש"ס] כ"ס [ק"ח] גרסת הרשב"ש במשנה [ש"ס]: ר"ן בפ"ק כ"ה כ"ה, א ד"ה וז"ל: "ב"ן [ש"ס ח' א' ד"ה ין על פי הירושלמי וז"ל [ה"א] והרשב"א כ"ה [ח"ג] סימן רמ"ג ע"ש כ"ה, ור"ש א"ה ח"ה ח"ה הלכות ש"ס כ"ס הר"ש [סימן ח]:

יונים ר"מ"א (א) מרדכי ר"ש יצ"ח (רמז מנחם):

עשרת יקנים (א) יש אפרים דפי א כו', וכתב מורי בב"ח ' קפ"ד ד"ה [ה"א] שיש טעות סופר, וב"י, זכ"ר יחמיר והמיקל לא יד. ופסק גם כן [ש"ס] כותר אפילו מי שאינו איסטניס:

נהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

הנהגות רע"א (ב) והמחמיר לא הפסיד. טעות סופר, ז"ל והמיקל לא הפסיד, ב"ח, עיין ט"ו [פ"ק ג]. מ"א ס"ק ג. ע"ש וקט"ס ס"ק א. (ובספר אליה רבה ס"ק ז מקיים גירסא הישנה, דפירושו המחמיר לא הפסיד מפצות עונג שבת, ע"ש, הגא"א): (ג) אסור. כיון דלחמץ לא יבין השמשות, [מ"א ס"ק ד]: כמו שכתוב (ד) ע"י ידי אדם זה. והוא הנר כסוס לדבר האסור ולהיזהר, כמו שכתוב סימן ש"י, וא"כ אפילו נעשה שהוא דולק היה מותר לטלטלו, [מ"א ס"ק ה]. ואם כן בטל דבר היתר נגד האיסור של הנר, והוה בסיס לאיסור לחור, [ט"ו פ"ק ד]. ואם כן אפילו לאחר שככה אסור, [מ"א ס"ס]:

[נמלה] ט:ס

ט:ס

טור [עמוד טז] ט:ס
רמב"ם בפרק כ"ו
ושם הלכות [ו] וכתב הרב
מגיד שהיא תוספת
זמן בפרק [ט"ו] [ה]
[הלכה ט']

[טון רמב"ם טס] הלכה
[ומגיד משנה טס]
המנהל וגמרא דשבת דף
כ"ח [ע"א] כפי
ירקת הר"ף [טס טס כו]
ז"ס טס פרק טו סימן ז'
ין טס ד"ה גמ' אוקמנא
ור טס [פירוש הכ"י טס
ד"ה ודעתי]
טור [עמוד טט] מהל'
דענה ל"ו [ט"כ]:

ג"יין מברש"א

ק [ש"י] ש"י
א' משום דראוי
ב' כ"ח. ע"י מ"א סימן
מ"ו סי"ק ג' ד"ה מה
וקשה על רמב"ם הלכות
תמן [ג' ג']

הגהות הפס"ג

ש"י ג' בספרין אחר
ע"י לעיל סי"ק ד'

הדין שחר דברים כיוצא בו כגון שומן זון, ללא כהנ"ח [עמוד טז]
דגור להקין, וכתב בשלטי גבורים [טס אות ב] צמר עכו"ם ששחט
היום שרי בטלטול, מידי דהוי אנצילה שמתה בשבת, וכל שכן צדצר
של עכו"ם, דל"ן מוקצה והפן לעכו"ם, שאין העכו"ם מוקצה מדעתו
כלום, עכ"ל. וע"י סימן ש"י סעיף

ב'. וכן מוכח סוף פרק כ"ד [שבת
קטז] ג' ג' ע"פיה: ג' מוט' מ"ד
אותו. משמע דלפ"ת צו לכרמית
אסור, דאם לא כן למה אינטיך
למומר שמטלטלין. וכן מוכח מלשון
רש"י [שבת ט, א ד"ה שאינו ח"ל],
ולא בקמיע שאינו מן המומחה, הא
במומחה שרי, דמכשיר הוא למולה.
משמע דשאינו מומחה לאו תכשיט
הוא, אלא דאינו מייצ חטאת דשמא
היא מרפאת. ורש"ל בתשובה [סימן
מז] כתב דל"ף צאינו מומחה הוי
תכשיט, ושרי לכרמית [ע"י מה
שכתבתי סעיף ד' סי"ק א']. ונריך
ע"י, דאם כן אף לרשות הרבים
לישתרי, ועוד קשה דבהמה לישתרי,
ע"י סימן ש"ה סוף סעיף י"ו. אלא

כמו שכתבתי הוא עיקר, וכן כתב
המט"ל [סימן יט] שאפילו במקום
שאינו רשות הרבים אסור להוליך
לרפואה ואין בהם חומס, אם לא
נחמחו היטב, וכן מנא"ח בקספר
התרומה [סימן קמ] וצספר חקדים
סימן אלף ק"ד: ג' ש' ש"י ש"ב
בה. פירוש, שדריס בה, כמו צימיהם
שהיו החצירות לפני הבתים,

והיה במקום דריסת הרגל. אצל
אם אינו יושב שם אסור. ונראה לי
דאם מלא וחי אפשר ליפנות עליו,
ומותר להוציאו משום כבוד הבריות,
כמו שכתוב סימן ש"ג [ב"ק א], ועוד,
דלגירסתיו מותר לטלטל זואת אדם
להדיח משום דחויא ללנטיס, אף
הר"ף [שבת מה, ב] והל"ה [טס פרק
טו סימן יא] יש להם גירסא
אחרת, וצשעת הדחק יש לסמוך
על גירסתיו:

השני דכריס יהודה אחיה גרייתא,
וא"כ גס רש"י נראה דצניר
ליה כן, ומשום הכי פירש הטעם
כן וכמו שכתבו התוספות צמירון
השני. ואם כן עכ"פ לרבי שמעון
סגי צראוי לחוד, ועל כן מותר
צמר חפל, דראוי לאדם, והכל
ניחא בקיעתא דשמיא:

והיה במקום דריסת הרגל. אצל
אם אינו יושב שם אסור. ונראה לי
דאם מלא וחי אפשר ליפנות עליו,
ומותר להוציאו משום כבוד הבריות,
כמו שכתוב סימן ש"ג [ב"ק א], ועוד,
דלגירסתיו מותר לטלטל זואת אדם
להדיח משום דחויא ללנטיס, אף
הר"ף [שבת מה, ב] והל"ה [טס פרק
טו סימן יא] יש להם גירסא
אחרת, וצשעת הדחק יש לסמוך
על גירסתיו:

באר היובב

ואסור להדיח צמר של יום ג' להיות
בשבת כדי שלא יאסור לנשול, אפילו
עכו"ם, דאפשר לאלו ל"י מ"א
בסימן ש"ה סי"ק ו' ע"ש, ובלתי
הוא [כ"ח סי"ק ח] טס זקני הגאון
ו"ל הורה להחרי בשעת הדחק
אפילו ע"י

ביאור הגר"א

דחוי לאומצא, כמו שכתוב שם
וקס"ב ב' ר"ח [כ"ח] [ול"ב] [כ"ח]
א, וכל
בשר הוי לאומצא כמו שכתוב
בפרק קמא דחולין [טו ב] ושאר
מקומות, [ול"ב]
[ולא גרסינן] [ט"ו] שם [שם
מה, א] וכתבא כרבי שמעון,
ודתור [עמוד טז] שכתב
דחוי ללכדים, הוא כפי גירסת
איתמר בשר חפל. וע"י בתוספות
שם ד"ה ד"ה ב' [ע"א]
[ע"א] [ט"ו] דראוי ללכדים,
ע"י תוספות שם ב' ד"ה בשר
ה' [ע"א] [ט"ו] [כ"ח] [ט"ו]
ב"י. כספרא הראשונה בתוספות
[טס ע"א] ד"ה רג,
דכרי שמעון אחי'א: [ע"ט]
[מ"ח] ז' ב' הרב ב"י. לשון הרמב"ם
[שם מה, ג] [ט' ג'] [ט' ג'] [ט' ג']
ר"ח הר"ף [טס] ורא"ש [טס פרק
טו סימן יא], ואוקימנא של
התנאים וכתב
אחרת, אבל ע"א של התנאים
ושל הר"ף ושל בני אדם באותה
הער מותר כו', ופירש
הר"ן, הא דנקט ברישא
התנאים, דסתמן הן בחצר
אחרת, ע"ש. וע"י לומר
לפי זה דלא היה לר"ף גירסת
הגמרא שלטו, וכל שקלא וטריא
במצינות
הנושפים, וכל זה דוחק גדול.
וכן מה שהתחיל הר"ף בתרגומין
וסיים בהתנאים וכו' וכן אדם
דלפירוש הר"ן לא הוה ליה
להוציא כלל, אלא לחלק בין
הצר
אחרת, דותר קשה על
הב"י [כ"ח] וכו' שיהיה
המתן שידעה לפרש דברי
הטור
[טס] כפירוש הר"ן, והטור לא
הוציר רק של תרגומין, וכגירסא
שלטו, דשל

לבושי שרד

[סי"ק ב] וכתב ליה דאפילו לרבי
שמעון אסור דצר הרואי ללנטיס
אם אינו מחוקק
לכך, והוי מוקצה מחמת
נוסח כמו אסור דומיקין, ובה
מיידי צצר אוחה וכדומה:

לחצילה כדאמרינן צממה דוכחא
בגמרא [חולין טו, א] ד"ב] דחויא
לכוס, וצמיתין ש"ח צטור [עמוד
טז], אלא דלא [ט] דמכל מקום
לא מחוקקו אינשי כל כך לזה
כמו צר אוחה, ועל כן הוה
שחר צמר מוקצה ואסור לרבי
יהודה. אצל לרבי שמעון דקיימא
לן כותיה, כיון דעכ"פ חזו לטוס
הוה ראו, ומשום מוקצה א"ן
אסור, ועל כן שפיר כתיב הרמב"ם
שלאו לאדם, [ט] ושחר זה נמשך
צ"י וכו' כזכר לעיל לדעת הרמב"ם.
וא"כ הא דלסרינן [טפל] [מפלג]
בצרייתא [שבת קמח, א] וכומו
שכתב כאן אחר זה [סי"ף ג],
היינו מטעם דלא חזי כלל אפילו
ללנטיס, כמו שכתבו התוספות
[טס ד"ה ג] דלתיורא קמא. אצל
רש"י [טס ד"ה ג] פירש צג [טפל]
[מפלג] דאינו ראו ללנטיס, וללנטיס
לאו דעמיה למשדיה, עכ"ל. ובהדיא
[טס] אמרינן בגמרא וכתבא כרבי
שמעון, אלא דנראה מדברי
התוספות דלא גרסו כן בגמרא,
דהא כתבו צד"ה דג כו' צמירון
השני דכריס יהודה אחיה גרייתא,
וא"כ גס רש"י נראה דצניר ליה
כן, ומשום הכי פירש הטעם כן
וכמו שכתבו התוספות צמירון
השני. ואם כן עכ"פ לרבי שמעון
סגי צראוי לחוד, ועל כן מותר
צמר חפל, דראוי לאדם, והכל
ניחא בקיעתא דשמיא:

לאומצא [ט] וכן אם הוא תפוח
[פירוש] [מפריח, רש"י שבת קמח,
ב ד"ה בשר תפוח] מותר לטלטלו [ט]
משום [ע"א] דראוי ללכדים:

ב' [ט] דג מלוח מותר לטלטלו
ושאינו מלוח אסור [ט] מפני שאינו
ראוי: ג' קמיע [ט] שאינו מומחה
אף על פי שאין יוצאים בו נז
מטלטלין אותו:

ד' [ט] כל דבר שמונה בגון רע
וקיא וצואה [ט] בין של אדם
בין של בהמה מותר להוציאם
בהם אם היו בחצר גח שיושבים
בה מותר להוציאם לאשפה או
לבית הכסא [ט] ואפילו בלא
כלי ואם היו בחצר [ט] שאינו
דר שם גמ' [ט] אסור להוציאם [ט]
ואם ירא מפני התניוק שלא
יתלבדך בה [ט] מותר לכפות
עליה בלי:

ה' אף על פי שמוותר [ט] להוציא
גרף של רעיה בלי:

השני דכריס יהודה אחיה גרייתא,
וא"כ גס רש"י נראה דצניר ליה
כן, ומשום הכי פירש הטעם כן
וכמו שכתבו התוספות צמירון
השני. ואם כן עכ"פ לרבי שמעון
סגי צראוי לחוד, ועל כן מותר
צמר חפל, דראוי לאדם, והכל
ניחא בקיעתא דשמיא:

והיה במקום דריסת הרגל. אצל
אם אינו יושב שם אסור. ונראה לי
דאם מלא וחי אפשר ליפנות עליו,
ומותר להוציאו משום כבוד הבריות,
כמו שכתוב סימן ש"ג [ב"ק א], ועוד,
דלגירסתיו מותר לטלטל זואת אדם
להדיח משום דחויא ללנטיס, אף
הר"ף [שבת מה, ב] והל"ה [טס פרק
טו סימן יא] יש להם גירסא
אחרת, וצשעת הדחק יש לסמוך
על גירסתיו:

ביאור הגר"א

בני אדם בכל ענין מותר, וכן כתב
בהדיא ברמב"ם [קצ"ו] שפי הרא"ש
שם פרק טו אות יא, ועל כרחק צריך
לומר שפירש בן דברי הר"ף ורא"ש,
אבל באמת שדברי הר"ף ג"כ
כדברי הרמב"ם, רק שצ"ל אבל של
בני אדם ושל תרגומים, וקאי
באותה חצר אהתנגולים, והוא
כגירסא שלטו, רק שכתב במקום
באשפה שכתבו, בתער אחרת,
וחפל אחר, וכן כתב ב"ח [מהות
הבית על הר"ף שם אות א] שפנא
כגירסא זו בני אדם קודם לתרגומים,
כנ"ל. [ומדברי הרשב"א [טס] קמא,
א ד"ה ז' נראה שגירסת הר"ף
כמו שכתב הר"ן, אבל בירושלמי [טס]
פרק טו הלכה ח] הוא כגירסת
רש"י, דגרסינן התם ע"א של קטן,
ולא מאכל של תרגומין חן,
וע"י שם ברשב"א שפקשה על
גירסת רש"י ועל פירושו שכל
הארוחה אין בו משום נולח,
מביעה שנולה ביום טוב דאמר
[ביצה ב, א] אי בתרגומות
העומדת לנדל ביצים נולח הוא,
ועוד, דפליגי ביה שבאי בית הלל
[שבת קמג, א] בעצמות וקליפין,
ובולי עלמא מורה [דאענה
גופייהו אסורין לטלטל, ואפר
שתוסס ביום טוב [ביצה ה, א],
וע"י שם שחירן דלעת רש"י דכל
שטומד למאכל אדם ותשמישו לא
יחייב דעתיה אלא לכך, וההיא
דביצה הואיל ואגידא באמת
כגופה דמי, וכיון דאמת אסירא
אידיה גמי אסירא, ע"י שם: [טס]
אפילו, שם [שבת קמא, ב] [טס]
אם ירא, מתניחין שם [ע"א]:

לבושי שרד

[סי"ק ב] וכתב ליה דאפילו לרבי
שמעון אסור דצר הרואי ללנטיס
אם אינו מחוקק
לכך, והוי מוקצה מחמת
נוסח כמו אסור דומיקין, ובה
מיידי צצר אוחה וכדומה:

מבזר ברי צמא
בית מפרא סאת חרון גאלה
נכון כולא

ליופני. אבל אסור לגדלן בשביל להורגן ולמכור הבשר, דאסור לעשות סחורה בדבר האסור לאכול כמ"ש ביו"ד סימן קי"ז:

לא (א) נו עו"ד כתב שם (ב) מטלטלין בשר תפוח, והיינו מסריח, מפני שהוא מאכל לחיה. ומטלטלין בשר חי, בין תפל בין מליח, לב מפני שראוי לאדם. וכן דג מליח, אבל התפל, אסור לטלטלו. עכ"ל. ואצלינו שאין חיות מצויות, אסור לטלטל בשר תפוח. אבל הטור לא (ב) והשו"ע סעיף ל"א כתבו מפני שראוי לכלבים, וכלבים מצוים בכל מקום, ומותר לטלטלו. והרמב"ם נקיט לשון הגמרא [קמ"ג], ע"ש. ועל הטור ושו"ע י"ל, שבזמן הגמרא היו חיות מצויות, לפיכך אומר מפני שהוא מאכל לחיה. ובזמן הטור ושו"ע לא היו מצויות, לפיכך כתבו לכלבים [קמ"ג] נמנל ס"ג א"כ י"י]. אבל לא כן משמע לשון הגמרא, ע"ש. ואמנם בתוספות שם (ד"ה גמ"ג) פירשו דתפוח אינו מסריח, אלא הוא בשר תפל, וכן הוא בפירוש רש"י שבריי"ף (ג"ה ד"ה גמ"ג) ע"ש, וצ"ע [ועיין ד"הס"ג א"כ י"י]:

לדינא, לדידן כל בשר חי מוקצה הוא, דאין אנו אוכלין בשר חי כלל, אפילו בר אווזא"י, וגם לכלבים לא יתנו, שחסים על זה, וסברא זו כתבו בעל המאור (ט"ז ד"ה עמ"ל) והרא"ש [עיין מ"ג סקני"ו]. וביצה חיה כשנולדה מאתמול, נ"ל דאינה מוקצה, דכמה בני אדם שותים אותם חיים. ושומן צונן חי, ג"כ אין אוכלין אותו, והוי מוקצה [ס"ט]. ואינו יהודי שהרג בהמה בשבת, מותר בטלטול [ס"ט], ועוד שאינו מוקצה מדעתו כלום:

נט קמ"ג, אע"פ שאין יוצאין בו אף לכרמלית לג [ס"ט סקני"ו], מ"מ אינה מוקצה ומותרת בטלטול. והטעם נראה, שהרי בבית ובחצר אם ירצה לשאת אותה מי ימחה בידו. ויש מי שמתיר אפילו לכרמלית [ס"ט גמ"ג] ואפילו למי שאוסר [ס"ט], מ"מ בחצר ובבית מותר, ואין לגזור שמה יצא ברשות הרבים, דאין לגזור זה בדבר שהוא מחזיק לרפואה, ועכ"פ רחוקה היא מן המוקצה. ופשיטא שכל מיני רפואות, מותר הבריא לטלטל כשצריך ליתנם לחולה:

7 ס כ"ג דבר מטונף, כמו ריעי, וקיא, וצואה בין לד → של אדם בין של תרנגולים, וכיוצא בהם, וכן של בהמות ושל כלבים וחזירים. וכן עכבר מת, וחולדה מתה, ואפילו תרנגולת מתה, וכן כל מיני נבלות. אבל צואה של סוסים, נראה שאינם מסריחים, ולא חשיבי כגרף של ריעי, ואפשר דהאיסטניס קץ נפשו גם בזה. וכל אלו אם מונחים בבית, או בחצר מקום שמשתמשים בו תדיר, מותר להוציאם בידים לאשפה, או לבית הכסא. ופשוט הוא שאם יכול לעשות ע"י אינו יהודי, יעשה על ידו. וכן מוטב ע"י קטן, מעל ידי גדול. והטעם שהותר להוציא בידיו, דגדול כבוד הבריות. וכן אם הם במבוי במקום דריסת הרגל, מסלקו לצדדין. אבל אם מונחים בחצר

פסקי משנה ברורה

במקום הדחק יש לסמוך על המקילין. [י"ח במשנ"ב (סקני"ט) פסק ג"כ להקל, והוסיף שם דבספר שלחן עצי שטים כתב דזה בסתם קמיע שלא בדקוהו ולא הועיל, אבל בקמיע

[י"ז במשנ"ב (סקני"ט) כתב דמותר, משום דיש בני אדם שדעתם יפה וכוסטין בשר חי, וי"א דדוקא במין הרוך כגון יונה ובר אווזא, אבל כמה אחוונים חולקים ע"י, וע"כ

במקום שאינו משתמש ש באשפה שבחצר, או נ בטלטול. וכן בבית הכסא שצריך לישב אינו נקי, ו מותר לנקות המקום [ס"ט] אינו מקום שיושבים שם התנוק שלא יהלכלך, לפנ א"כ ע"י אינו יהודי, (אך כ"א ויש להסתפק בגרף מערב שבת, מבעוד יום, שירע שיצטו אם לא ניקה מבעוד יונ בשבת. ובגמרא [קמ"ג] כשנמצא בשבת, ע"ש, וכ יכול לעשות מבעוד יום אלא א"כ ע"י אינו יהוד ק"ג לא משמע

לה כ"א וצ"ע שהותר להוציא הכלי שהדבר עביט של מי רגלים. מ"כ לא הותרה, דמוקצה הו לתשמיש. אלא א"כ נתן ראויים לשתית בהמה"י הריעי או המי רגלים ה אבל אם אוחזה בידו ולהניחה במקום המיוחד שאם רק אוחזה בידו, כ אחר כמ"ש בסעיף י"ח. ו תשמיש לשפוך בה בטלטול. ומעשים בכל יו ומחזירים הכלי למקומה אם צריך לתנוק לצרכ לטלטלה, שכל מה שלצו מותרת כן

שאינו מומחה ודאי, אף לכרנ (סקני"ט) כתב דמהשו"ע משמע צואה ומי רגלים, שרי להחזירו כמו שכתב בבית יוסף, והאליה המשחמר, לא יכניסנו שלא לצ ועיין באליה רבה ובפמ"ג שמו

במקום שאינו משתמש שם, וכל שכן אם מונח באשפה שבחצר, או בחצר אחרת, דאסור בטלטול. וכן בבית הכסא עצמו, אם על מקום שצריך לישב אינו נקי, ואי אפשר לישב שם, מותר לנקות המקום [גס סקט"ע]. ואם המקום אינו מקום שיושבים שם, אלא שמתירא מפני התנוק שלא יתלכלך, לפנות בידים אסור, אלא א"כ ע"י אינו יהודי, (אך) [אין] יכפה עליו כלי:

סא ויש להסתפק בגרף של ריעי כשהיתה מערב שבת, והיה יכול לנקותה מבעוד יום, שידע שיצטרך לישב שם בשבת, אם לא ניקה מבעוד יום, אם מותר לנקותה בשבת. ובגמרא [קט"ג]: משמע להדיא דדוקא כשנמצא בשבת, ע"ש, וכן מסתבר, דכיון דהיה יכול לעשות מבעוד יום לא נתיר לו בשבת, אלא א"כ ע"י אינו יהודי. [וממה שימנאל כסעף ס"ג לא משמע כן, וי"ע]:

סב ובע"פ שהותר להוציא גרף של ריעי, והיינו הכלי שהדבר המאוס בתוכו, וכן עביט של מי רגלים. מ"מ להחזיר הכלי לבית, לא הותרה, דמוקצה הוא, כיון שאינו ראוי לתשמיש. אלא א"כ נתן לתוכם מים, והמים ראויים לשתיית בהמה וי"ל. וזהו אם כששפך הריעי או המי רגלים העמיד הכלי על הקרקע, אבל אם אוחזה בידו עדיין, מותר לטלטלה ולהניחה במקום המיוחד להו"ל, כדין כל מוקצה שאם רק אוחזה בידו, מותר לטלטלה למקום אחר כמ"ש בסעף י"ח. וכן אם הכלי היא כלי תשמיש לשפוך בה שופכין, ג"כ מותרת בטלטול. ומעשים בכל יום ששופכין השופכין, ומחזירים הכלי למקומה לשפוך בה עוד. וכן אם צריך לתנוק לצרכיו, מותר בכל ענין לטלטלה, שכל מה שלצורך האדם שצריך לזה, מותרת בטלטול:

סד טוכנים אדם מבעוד יום מלא קופתו עפר, לה ועושה בה כל צרכו בשבת, ואינו מוקצה, כיון דאזמניה מבעוד יום. ואפילו למאן דמצריך מעשה, אינו מצריך בכאן, דעפר אינו ראוי למעשה, וכל שכן אגב דקיי"ל דא"צ מעשה כמ"ש בסעף מ'. אמנם בעינן שיחד קרן זוית להעפר, ששם יונח ומשם יקחוהו למה שנצרך, דאם לא ייחד לו מקום הרי הוא בטל אגב הקרקע ואסור לטלטלו. ומהאי טעמא לא מהני גם אם יאמר מערב שבת הנני מכין את כל העפר הנמצא בחצר לתשמיש, ואפילו אם בענין אחר מהני, ככה"ג לא מהני, משום דבטל אגב ארעא. ויראה לי דבבית שיש רצפה, א"צ קרן זוית, דבשם לא שייך ביטול להקרקע, שהרי אינו מונח על הקרקע וי"ל. והצוברים תול במקום אחד ומטמינים בו פירות, כמו צנון וכיוצא בזה, מותר ליטלם בשבת, שהרי החול חוזמן לכך ואינו מוקצה. ועיין בסימן תצ"ח סעף ל"א:

במקום שאינו משתמש שם, וכל שכן אם מונח באשפה שבחצר, או בחצר אחרת, דאסור בטלטול. וכן בבית הכסא עצמו, אם על מקום שצריך לישב אינו נקי, ואי אפשר לישב שם, מותר לנקות המקום [גס סקט"ע]. ואם המקום אינו מקום שיושבים שם, אלא שמתירא מפני התנוק שלא יתלכלך, לפנות בידים אסור, אלא א"כ ע"י אינו יהודי, (אך) [אין] יכפה עליו כלי:

סא ויש להסתפק בגרף של ריעי כשהיתה מערב שבת, והיה יכול לנקותה מבעוד יום, שידע שיצטרך לישב שם בשבת, אם לא ניקה מבעוד יום, אם מותר לנקותה בשבת. ובגמרא [קט"ג]: משמע להדיא דדוקא כשנמצא בשבת, ע"ש, וכן מסתבר, דכיון דהיה יכול לעשות מבעוד יום לא נתיר לו בשבת, אלא א"כ ע"י אינו יהודי. [וממה שימנאל כסעף ס"ג לא משמע כן, וי"ע]:

סב ובע"פ שהותר להוציא גרף של ריעי, והיינו הכלי שהדבר המאוס בתוכו, וכן עביט של מי רגלים. מ"מ להחזיר הכלי לבית, לא הותרה, דמוקצה הוא, כיון שאינו ראוי לתשמיש. אלא א"כ נתן לתוכם מים, והמים ראויים לשתיית בהמה וי"ל. וזהו אם כששפך הריעי או המי רגלים העמיד הכלי על הקרקע, אבל אם אוחזה בידו עדיין, מותר לטלטלה ולהניחה במקום המיוחד להו"ל, כדין כל מוקצה שאם רק אוחזה בידו, מותר לטלטלה למקום אחר כמ"ש בסעף י"ח. וכן אם הכלי היא כלי תשמיש לשפוך בה שופכין, ג"כ מותרת בטלטול. ומעשים בכל יום ששופכין השופכין, ומחזירים הכלי למקומה לשפוך בה עוד. וכן אם צריך לתנוק לצרכיו, מותר בכל ענין לטלטלה, שכל מה שלצורך האדם שצריך לזה, מותרת בטלטול:

פסקי משנה ברורה

(סקט"ט): בגמרא משמע דאפילו אם לא עשה כדי להוציא, אלא דבר העשוי לבטול להוציא, גם כן אסור. [וכן בבב"ל (ד"ה אין טעין) כתב דהגר"א ס"ל דדעת השו"ע הוא דאפילו במקום הפסד אסור לעשות למתחילה, ולא הותר אלא באופן שמביא עצמו אל הגרף כהמעשה בגמרא. [וכן עיין אות סא. [וכן בבב"ל (ד"ה נטל) כתב דיש לעיין בזה טובא,

שאינו מומחה ודאי, אף לכרמלית אסור. [וכן במשנ"ב (סקט"ט) כתב דמהשו"ע משמע דאפילו אין צריך להוציא בו צואה ומי רגלים, שרי להחזירו ע"י מים, ויש מחמירין בזה כמו שכתב בבית יוסף, והאליה רבה הכריע דאם מקום המשתמר, לא יכניסנו שלא לצורך. [וכן במשנ"ב (סקט"ט): ועיין באלוה רבה ובפמ"ג שפסקין בזה. [וכן במשנ"ב

וא, דאין אוחזאין, וסברא א"ש עיין מאתמול, שותים אוכלין י שהרג ד שאינו

לכרמלית לג מוקצה י בבית ה בידו. סס נשס ז בחצר ברשות מחזיק מוקצה. הבריא

אה בין לד וכיוצא ים. וכן ורנגולת זה של חשיבי נפשו בחצר וציאים ט הוא טה על גדול. כבוד דריסת בחצר

(סקט"ט) ים כתב בקמיע

Ben Tsuz, Yehonatan ben Shalom

ספר

שלמי יהונתן

הלכות שבת

חידושים וביאורים
על סדר השו"ע

הלכות מוקצה
חלק ראשון
שו"ע סימן ש"ח

חיברתיו בחסדי ה' יתברך
יהונתן בלאאמו"ר הרה"ג שלום שליט"א בן עזר

אדר א' תש"ס
עיה"ק ירושלים תובב"א

זשב ככלי
ורך שאליו
ציון להלך
זשר יחודן
לא להתיר
ואכמ"ל.

סעיף ל"ד

כל דבר מטונף (נג) כגון רעי וקיא וצואה בין של אדם בין של תרנגולים
וכיוצא בהם אם היו בחצר שיושבים בה מותר להוציאם לאשפה או לבית
הבסא (נד) ואפילו בלא כלי ואם היו בחצר שאינו דר שם אסור להוציאם
ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בה מותר לכפות עליה כלי.

גחה אסור
וא סבור
ר"ר התיר
, ועכ"פ
רה"ר.

אינו דרך
ר אפילו
ש להתיר
ש"ל את
זולה"ה
ששמעתי
א.

76 (נג) כגון רעי וקיא וצואה בין של אדם בין של תרנגולים.

דרגת ופוג המאוסות המתירה טלטול
ובדין אדם איסטנים

א

בגמ' שבת קכ"א ע"ב וביצה ל"ו ע"ב אמרו ההוא עכברתא דאשתכח בי אספרמקי דרב אשי אמר להו נקטוהו בצוציתיה ואפקוהו. והיינו דעכבר מת מאיס ושרי לטלטלו כדין גרף של רעי. ועיי"ע בגמ' שם כ"א ע"ב אמרו דשיירי כוס של נכרי והם פירורי פת מטובלים ביין, כיון דמאיסי לאחרים חשיבי כגרף של רעי, ועיי"ע בגמ' שבת קמ"ג ע"א דגרעיני תמרה הצבורין יחד חשיבי כגרף של רעי, ועיי"ע בגמ' ביצה שם דרחיים שמולפין עליהם מים חשיבי מאוסים כגרף של רעי לפי שנמוח הטיט של הרחיים.

במקום כזה גם כשיש מיאוס כזה, ואף איהו רגיל לישוב כך אלא שעתה חפץ שיהא לו "נח טפי" אם יסלקו את הטינוף, מסתברא שאין היתר של גרף של רעי, שכן לשפר את מקום מושבו ולשבתו לא התירו. וכל הספיקות שיש לדון הם באופנים שבין ב' דרגות אלו.

ויש להסתפק בדרגת מיאוס של דבר שיכולים לישוב עמו במקום זה, אלא שיש "רגילות" שלא לישוב ליד טינוף כזה, וביום חול רוב העולם היו מפנים אותו מיד, על אף ששייך לישוב כאן, והוא האופן המצוי ביותר כמעט בכל שולחן שעליו קליפין ושיירי מאכל, האם נכלל כבר בהיתר דגרף של רעי או לא.

והנה אם נדקדק את לשון השו"ע והוא מהרמב"ם פכ"ו הי"ג כאן משמע לא כך שכ"כ כגון "רעי וקיא וצואה" משמע דדוקא כאשר מאיסי טובא שא"א לשהות עמם כלל יש להתיר כגרף אך לא באופן זה, אך מאידך באופנים הנוספים שמצאנו וכגון ששירי כוסות וגרעיני תמרה הצבורין וקליפי אגוזין מרובין, ודלף על רחיים חשיבי גרף של רעי, אע"פ שלא מאיסי טובא כקיא ורעי. וצ"ע היאך להכריע את הדין.

ב

← והנה בעבר אמר לי הגאון רבי ישראל יעקב פישר שליט"א, שאין היתר דגרף של רעי אלא במאס טובא כקיא וצואה, וכן מוכח בספר שש"כ פרק כ"ב סמ"ב שגם הגדיר זאת בנוסח של "דבר מאוס המעורר גועל", ועיי"ע בערוה"ש סעיף ס' דמוכח כדבריהם, שכ"כ שצואת סוסים כיון שאינה מסרחת לא חשיבא כגרף של רעי עיי"ש. וקצת משמע במ"ב כאן שכתב בס"ק ק"ל דאיתא בגמ' דעכבר מת חשיב כגרף, והוסיף בשה"צ שכן מפורש בר' ירוחם, ומשמע שהיה הו"א לרון בזה שלא יחשב כגרף, ואי נימא שכל שרגילין לפנותו כבר חשיב כגרף פשיטא שעכבר מת רגילין לפנותו, ומוכח כדבריהם. אכן יש לעורר על דבריהם מהא דקיי"ל דגרעיני תמרה ושיירי כוסות חשיבי כגרף של רעי, ואולי יש לדחוק שבאמת מיירו כשיירי כוסות וגרעינים דמאיסי טובא כקיא וצואה, וצ"ע.

מאיירך ראיתי בספר מאור השבת, שהביא מכתב ממרן הגרש"ז אויערבאך זללה"ה שכתב על "נייר של סוכריה" שיש להתיר לטלטלו מדין גרף של רעי, ורבות נפלאתי שאף אם יש על הנייר שיירי סוכריה אך מה מיאוס יש בו, ורק אי נימא שסבר שכל דבר ש"רגילות" לפנותו חשיב כגרף יתכן לדחוק את כונת מרן זללה"ה, וכל זה דלא כדמוכח לעיל בפוסקים.

ומצאתי עוד בספר טלטולי שבת שכתב בשם מרן זללה"ה בתשובה בכתב ידו והנני להעתיק נוסח השאלה והתשובה ששם: האם נכון לומר דכל שבעל

הבית או אשתו מתביישים פן יבואו אורחים ויראו את הבית באי סדר יהא מותר לטלטל מעל השולחן קליפות וכדומה אע"פ שהקליפות מועטים ואינם מסריחים. ע"כ לשון השאלה. ועל כך השיבו מרן זללה"ה ז"ל אם זה ממש אי נעימות מסתבר דמותר כי גם גרף של רעי גורם רק אי נעימות עכ"ל. ועיי"ש שכן אמר לו הגר"מ פינשטיין זללה"ה.

ומבואר להדיא בדברי מרן הגרש"ז זללה"ה דגדר הדבר שכל שגורם "אי נעימות" כבר סגי בהכי להתיר לטלטלו מדין גרף של רעי וכדאמרן בשיטתו. [

ג

ראב"ן נראה שנידון זה כבר שנוי במחלוקת ראשונים. דהנה במרדכי ריש ביצה אות תרמ"ב כתב ז"ל יש מתירין להוציא נר שהדליקו בו באותו שבת משום דהוי כגרף של רעי ואין זה נכון כי כל השוטים יאמרו דאנינא דעתייהו ואינו מותר אלא למי שהוא איסטניס והמתמיר לא הפסיד עכ"ל. ועיין בב"י סימן ש"י שהביא את דבריו ותמה אמאי רק סיים המרדכי "והמתמיר לא הפסיד" והלא כל היתר זה "אינו נכון". וצ"ב עומק מחלוקתם.

ויתכן ששורש מחלוקתם בחקירה שהבאנו לעיל, אם דרגת מיאוס שהתירו היינו שמאס טובא כרעי וקיא, או שכל שיש רגילות לפנותו מחמת מיאוסו כבר חשיב כגרף של רעי, שכן זה פשוט ששייך לשבת עם הנר שכן בשעה שדלוק הרי יושבים עמו ורק כאשר נכבה מסתבר

שרגילות לפנותו, וא"ו כיון שיש רגילות לפו ואילו הב"י סב"ל דבע ורעי, ולכן הכא "ז ש"התמיר" בדבר ית ענינא. ועיין בערוה"ש המרדכי באופן

ובאמת מצאתי ב שהביא את

שם שודאי סברת המתו קכ"ד ע"ב מוכח שק חשיבי כגרף של רעי, מוכח בגמ' מ"ז ע"ב א"כ ק"ו נר שדלק ולכאורה צ"ב מה מו אחרים, פוק חזי אם נר ואשר מוכרח שהב"ח המיאוס הנצרכת כדי גרף, שא"צ דרגת מיא בדוקא, אלא סגי במי שכונתו לדרגת מיאוס

אמנם עיין בט"ז כ מוקצה מחמו מדין גרף של רעי, ו להכריע שמוקצה מחכ חיפוק ליה דהוי כגרף לעורר בנוסח אחר שה לא איפלגו כלל בשום נר של חרס ולא התירו

ונראה פשוט דלשי כגרף יל"פ ע מחמת מיאוס, היינו בו במקום שאין יושב שם,

דגרף של רעי, וראיתי בערוה"ש ס"ו שאכן תירץ כך, אך כתב שהוא דוחק גדול, ואכמ"ל.

ועוררוני שמצאנו במקור"א שנחלקו הראשונים בגדר דרגת המיאוס, דיעויין בר"ן סוף פרק המצניע הביא שלשיטת הראב"ד כל מה שמותר לכבד הבית במכבדת היינו אם יש שם קליפין שאינם מוקצין, אכן הרמב"ן במלחמות בפרק כה"כ התיר בכל אופן משום דחשיב "טלטול מהצד", ואילו הרשב"א התיר משום גרף של רעי, ומוכח שהראב"ד והרמב"ן מיאנו לפרש כהרשב"א דחשיב "גרף של רעי" אע"פ שבדאי מיירו על אותה מציאות, ומשמע ששורש מחלוקתם אם גדר מאיסות של פירוורים שעל הריצפה היא בגדר "גרף של רעי" או לא, ומסתבר דפליגי בנידון הנ"ל. ועיין בבה"ל להלן סי' של"ז ד"ה ויש מחמירין שהביא גם את הרשב"א וגם את הרמב"ן, ואילו בשה"צ שם סק"ז משמע שלעיקר ההלכה נקט כהרמב"ן, וצ"ע.

ד

והנה ברמ"א שם שהביא להלכה את דברי המרדכי וכתב "וי"א דמי שהוא איסטניס והנר מאיס עליו מותר להוציאו דהוי לדידיה כגרף של רעי והמחמיר לא הפסיד". ומוכח שלהלכה נקט שרק לאיסטניס שרי להוציאו אך לכל אדם לא חשיב כמיאוס, ואם כנים דכרינו דלעיל שרק ליש מתירין במרדכי סגי במאיסות קלה אך לחולקים בעינן מאיסות כרעי וקיא יל"פ שגבי איסטניס חשיב הנר מיאוס גמור כרעי וקיא. [ובמש"כ המרדכי "המחמיר לא

שרגילות לפנותו, וא"כ י"ל דהמתירין סברי כיון שיש רגילות לפנות הנר חשיב כגרף, ואילו הב"י סב"ל דבעינן שיהא מאוס כקיא ורעי, ולכן הכא "אינו נכון", והמרדכי ש"החמיר" בדבר יתכן ומספקא ליה הך ענינא. ועיין בערוה"ש שפירש את חומרת המרדכי באופן אחר ואכמ"ל.

ובאמת מצאתי בב"ח בסימן רע"ט שהביא את דברי המרדכי, וכתב שם שודאי סברת המתירין נכונה, שהרי בגמ' קכ"ד ע"ב מוכח שקערות לאחר הסעודה חשיבי כגרף של רעי, ואפילו אפר שבמחתה מוכח בגמ' מ"ז ע"ב דחשיב כגרף של רעי א"כ ק"ו נר שדלק יש להתירו לכו"ע, ולכאורה צ"ב מה מביא ראיות ממקומות אחרים, פוק חזי אם נר מאיס ליושבים לידו, ואשר מוכרח שהב"ח בא לחלוק על דרגת המיאוס הנצרכת כדי להתיר הטלטול מדין גרף, שא"צ דרגת מיאוס גדולה כרעי וקיא בדוקא, אלא סגי במיאוס קל, וא"כ יתכן שכונתו לדרגת מיאוס שרגילות כבר לפנותו.

אמנם עיין בט"ז סק"ג כתב דא"כ כל מוקצה מחמת מיאוס יהא מותר מדין גרף של רעי, ואמאי הוזקק השו"ע להכריע שמוקצה מחמת מיאוס שרי כר"ש תיפוק ליה דהוי כגרף של רעי, ובאמת שיש לעורר בנוסח אחר שהרי בדין גרף של רעי לא איפלגו כלל בשום דוכתי ואמאי אסר ר"י נר של חרס ולא התירו כדין כל גרף של רעי.

ונראה פשוט דלשיטה שכל נר חשיב כגרף יל"פ שכל מחלוקת דמוקצה מחמת מיאוס, היינו באופן שמונח המוקצה במקום שאין יושב שם, שאז לא שייך היתרא

אורחים
לטלטל
אע"פ
א"כ
לה"ה
דמותר
עכ"ל.
שטיין

שו"א
שגורם
ולטלו
ו.

לוקת
ביצה
א נר
גרף
זמרו
הוא
עיין
זמה
לא
ג"ב

יה
גוס
או
בר
יך
רי
בר

כהא דהשלימו לספר, היא ודאי מלאכה חשובה וחייב על מלאכת כותב גם באות אחת. אף שליכא ענין חיוב מלאכה מצד תיקון, אף שתיקנו לספר שלם. שלכן בהא דרבא ליכא חידושא לדינא, אלא רק חידושא בטעם חיוב הכתיבה וכתב אית אחת והשלימה לספר חייב, דהא משום הדיו כתיבה משש, לא הוצרך הרמב"ם למינקט זה.

לה. מינוי נבאי שאינו שומר תורה ומצוות

הנה לבחור גבאים בביהכ"ג, ודאי אסור למנות אלו שאינם שומרי תורה. וכשהן ידועים לאינם שומרי שבת, הרי מדינא הם כמומרים לכל התורה כולה. ואף אם נימא דידוע שהוא רק לתיאבון, הוא עכ"פ מותר לתיאבון לכל התורה, ויש לאסור למנותו ולכבדו בעניני ביהכ"ג, אף אם הוא אדם שבני העיר מכבדין אותו מצד מדותיו ומעשיו שמתנהג עם האינשי. הרי מאחר שאינו מחשיב לכל עניני הקדושה, וגם מצד התרגלותו בחטאים גדולים, הוא כבר אינו מאמין בעיקרי האמונה, ועין ברמב"ם סוף פ"א מהלכות עדות, שהאפיקורסין והמזמרים לא הוצרכו חכמים למנות בכלל פסולי עדות, שלא מנו אלא רשעי ישראל, אבל אלו המורדים הכופרים פחותין הן מן העכו"ם, שאף אם זה שהם פחותין מן העכו"ם אין לומר באלו שהן מומרים לתיאבון, מ"מ ודאי צריך לגנותו ע"ז שהפקירו את עצמן ואת זרעם לעשות מעשים שמתחשבין עוד פחותין מן העכו"ם, וא"כ איך אפשר לכבדן, אבל בעצם אף אם ידוע דהם גם שומרי שבת כשלא שייך לעניני פרנסת, ואף אם גם הולכין לביהכ"ג להתפלל ומניחין תפילין, ג"כ מדינא אסור לכבדם כשמחליטין שבת לצורך פרנסתם, וכ"ש לכבדם בעניני קדושה. זהו מעיקר הדין, אבל הא ידוע הפירצה בענין זה במדינה זו, שבשביל שהם עשירים מתניפין אותן, וממנין אותן בראש לכל מה שרצו, צריך אתה לעיין הרבה, שאם לא ברור שישמענו לכתר"ה הרי עוד יגרע ח"ו. ותתיישב עם דורך הגר"נ שליט"א.

והנה יודע,

משה פיינשטיין

סימן בא

תשובות קצרות בדיני מוקצה

ד אדר ראשון תשמ"א

לכבוד ידידי הרה"ג מוהר"ר פנחס באדנער שליט"א

התשובות שבסימן זה ובסימן כ"ב נכתבו ע"י רפ"ב שליט"א מפי מרן זצ"ל. לאחר שנכתבו, היו תשובות אלה נלגד עיני מרן זצ"ל שהוסף להם תיקונים והערות בכתב"ק, אחר כך נכתבו שוב במכונה התשובות שבסימן זה, והיו שוב נלגד עיני

מרן זצ"ל, שתיקנם טוב והעיד עליהם כאילו מקומות. כך שהתשובות שבסימן זה הן ממה שנכתב מחדש ותוקן שוב, והתשובות שבסימן כ"ב הן מן הנותר מהכתובה הראשונה, שמה שלא העיר מרן זצ"ל עליו, כנראה הסכים לו. ההערות בכתב"ק נדפסו כאן באות מיוחדת.

א. אם סמי רפואה הם מוקצה

בדבר מה ששאלת בעניני מוקצה בשבת ויו"ט, הנה נראה שסמי הרפואה שבבית החולה שהובאו שם מע"ש, אינם מוקצה כלל. ואלו שהובאו בשבת הם מוקצה בכל אופן. אבל אף שהוא מוקצה, מותר להחולה, אף שאין בו סכנה, בעת שצריך ליקח. וכמוכן שאם הוא חולה שאין בו סכנה, אסור לעשות סמי רפואה במלאכה דאורייתא.

ד. ב. שיעור מיאוס להחשיב גרף של רעי

ובענין הגדרת גרף של רעי, לא שייך ליתן שיעור, אלא תלוי לפי האדם. וכן תלוי באם הוא מפורז, דאו הו"ל מאוס יותר ומותר לטלטלו, משא"כ אם הוא במקום אחד דלא הו"ל כ"כ מאוס, אז אין בו היתר להרבה אינשי. אבל אם הוא איסטניס מותר.

ה. אם כלי השמל השוכרים הם מוקצה מחמת חסרון כיס

והנה כליים, גם אם חשוכים, כגון טיפ ריקורדער, אם אינו מקפיד עליהם כל ימי השבוע, אינם מוקצה מחמת חסרון כיס. אבל אסורין כדון מוקצה מחמת שתשמישן לאיסור, ורק בליים שאין רוצה להשתמש בהם מחמת שחושש שמא יתקלקל ע"י התשמיש הוויין מוקצה מחמת חסרון כיס.

ו. אם כליים שיש בהם אדר השמלי, נעשים מוקצה מחמת זה

וכלים כמו שצון השמלי שיש בו אור השמלי שמאירו, מביוון שאין לחוש שישלק האור מהכלי ויכבה אותו, דהלא לעולם אין מסלקין האור, לא שייך לאוסרו. וכן אין לחוש בקומקום השמלי גדול שיש בו אור שמראה שפיעל, דהלא משתמש בקומקום הגדול מצד שבונתו הוא להעמידו מע"ש על כל השבת.

ה. אם מותר לטלטל מכתבים שהגיעו בשבת, בזמן הזה

ולגבי המכתבים, הנה בזמן הזה דלא משתמשין אינשי כלל לצור ע"פ צלוחית בנייר (שהו טעם והיתר לטלטל אגרת אף שאין ראוי לקרות בה - שבת קט"ז

ע"כ חס' ד"ה וכ"ש בשטרי הדיוטות, וע"פ לו אות א) וכ"ש באגרת שכתוך מעטפת, ואף יש לאסור בטלטול. ואם חושש שמא יש ש לצורך הגוף מותר, ויפתחנו ע"י נכרי. ובמדון טעלעפאן כמעט בכל בית אין לחוש לדבר הגוף ממש. ואסור לקרות ולטלטל אף לאי התחום, וכ"ש באגרת שמוחץ לתחום, וכ"ו בה.

ו. תלוית תריסים העשויים לצל בי והנה מותר לתלות תריסים העשויים (וינישען בליינדס), ולכן אינן מוקצה, וא אסור להניח תלויתן על יום השבת, ואך דשלא בכונה נשאר על יום השבת, א טירחא. מ"מ כשנפלו מאיזה חלון בשב טירחא גדולה, וגם נודמן זה בשבת מור זה שלא יזיה מוקצה.

ז. אם מותר להשתמש במפיות שולח לתשמישים אחרים

והנה סתם מפיות (נעפקינס) ה צרכים. אבל אלו המפיות שאין משתנ בשאיבא אורח חשוב יש לאסור לשאר

ח. אם מותר לטלטל דפדפת שיש בה דב והנה דפדפת (לוס לוף - ועי' בגי"א סיכ

י דנייר חלק הווי מוקצה) שאפשר לשלוף ה מסתבר שתלוי לאיזה צורך חיברין רק דאם הוא מחמת שאינו רוצה לחברין ב קבוע, מחמת שאולי יכתוב דבר שאינו כך ויוציאם משם, אין זה חיבור, וצריך (את הדפים החלקים) קודם השבת. ואם נ מחמת שבעת שירצה להדפיס מה שכתב קל להוציאן ולהעתיק משם לדפוס, ו כלי אחד לרוב הזמן, ולא צריך לשו שבת.

ט. אם לטלטל גרף של רעי על ידי

והנה הגם שצודק הערוך השולחן (סימן ס) שאם יכול למנוע מעצמו טלטול גרף שי שישגי נכרי לזה, שנכון כך לעשות. מ"מ מקטן לעשות כך, שיש לחוש שהקטן יט שיותר לו לטלטל מוקצה, ודלא כערוך שאינו מחלק בין נכרי לקטן.

י. אם מגדים שנשארו בשבת במכונת כביסה הם מוקצה

והנה מגדים שנשארו במכונה במכונת הי להוציאם משם בשבת, ואם שכחם אסור

אגרות משה - אורח חיים - חלק ה

Shneur Zalman, of Lyady, 1745-1813.

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נור ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורה חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

ש דלא כטי"ז
 ס"ק י"ח ועין
 באר היטב
 שהט"ז חזר בו
 בסיומן ש"א
 סק"ב
 ת"כ"י ממשמעות
 הסמ"ג
 א רא"ש
 כהשבה לפי
 ב"י
 ב ב"י ומבואר
 כס"י ש"ט ס"ד
 וסעיף ה'
 ג משנה קכ"ו ב'
 ד ברייתא קכ"ח
 ע"א וכת"ק
 ה מ"מ פכ"ו
 הלכה י"ח
 ו מ"א סק"ג
 ז רמב"ם פכ"ו
 הלכה ט"ז
 ח שם וכת"ק
 דרשב"ג
 בברייתא קכ"ח
 ה"רן
 להר"ף
 והרמב"ם דלא
 פליג את"ק
 דמתני' אלא מר
 כי אתריה כו'
 ט רב אשי שם
 י כת"ק שם
 וכסתם מתני'
 קכ"ו ב'
 כ מ"א סק"ד
 ל ברייתא קכ"ח
 ע"א שם
 מ גמרא קמ"ג
 א'
 ג תוס' ד"ה
 שמאל והרא"ש
 וד"ה
 ס מ"א סק"ה
 ע רמב"ם פכ"ו
 ה"ט
 פ רב שש שם
 צ ר' זכריה בן
 אבוקולס שם
 ק מגיד משנה
 שם

שנתפרקו העצמות מהבשר והקליפות מהפירות בשבת עצמה והרי הן נולד כמו שיתבאר בס"י תק"א (סעיף ט"ז) אין בכך כלום שהנולד מותר בשבת אבל ביו"ט יש להחמיר בנולד ולהזהר שלא להעבירן מעל השלחן אלא כמו שיתבאר ואם אין הקליפות ראויות לבהמה כגון קליפי אגוזים שקדים וכיוצא בהן שהן אסורות בטלטול כעצים ואבנים אסור להעבירן מעל השלחן בין בידיו בין בדבר אחר שבידיו כגון לגררן בסכין וכיוצא בו ולא התירו טלטול ע"י דבר אחר אלא כשדבר האסור כבר הוא מונח על דבר המותר והוא מטלטל בידי הדבר המותר והדבר האסור מיטלטל עמו מאליו כגון שמנער בידיו את הטבלא או את המפה שהקליפות מונחות עליה כבר והן ננערות ג"כ ונופלות מעליה מאליהן שהטבלא לא נעשית בסיס לדבר האסור הואיל ולא היו הקליפות מונחות עליו בבין השמשות שהיא תחלת כניסת השבת משא"כ כשמגררן בסכין אינן מיטלטלין מאליהן אלא הוא מטלטלן ע"י הסכין שנעשה לו כיד ארוכה:

סא וסוד להגביה הטבלא או המפה עם הקליפות שעליה ולטלטלה למקום אחר אלא צריך לנערן ממנה מיד ואע"פ שדבר המותר הוא שמטלטל ונושא בידיו למקום אחר ודבר האסור מיטלטל עליו מאליו מכל מקום לא התירו לטלטל מוקצה ע"י דבר אחר טלטול גמור כל שאפשר לנערן ממנו מיד שהניעור אינו טלטול גמור ע"י דבר אחר שכלאחר יד הוא ה' ואם יש פת על הטבלא או על המפה שהקליפות עליה מותר להגביה עם הכל ולטלטלה לכל מקום שירצה מפני שהקליפות האלו הן בטלות לגבי הפת:

סב ואף אם אין על השלחן אלא קליפות אלו או שאר דברים שאינם מאכל לבהמה מכל מקום אם הוא בענין שאין הניעור בלבד מועיל לו כגון שהוא צריך להשתמש במקום השלחן בענין שאם ינערן ממנו כאן ויפלו לארץ כאן לא יוכל להשתמש שם בארץ מה שצריך לו מותר לסלק השלחן למקום אחר אע"פ שהדברים המוקצים מונחים עליו שכיון שהוא לא נעשה בסיס להם הרי הוא מטלטל דבר המותר ודבר האסור מיטלטל עמו מאליו:

סג חבילי קש וחבילי עצים רכים אם הזמינם למאכל בהמה מותר לטלטלם דאפילו הם גדולים הרבה אבל סתמן להסקה הן עומדין ואסור לטלטלם ובהקדמות שסתם קש אינו עומד להסקה אלא למאכל בהמה או לשכב עליו מותר לטלטלו:

סד כל דבר שהוא ראוי למאכל מין חיה ועוף המצויים מותר לטלטלו ואפילו אינו ראוי לרוב מיני חיה ועוף כגון החצב שאינו ראוי אלא לצביים והחדל שאינו ראוי אלא ליונים מותר לטלטלם במקום שהצביים והיונים מצויים דהיינו במקום שדרך סתם בני אדם לגדלם ורגילים בכך ולא די במה שמצויים אצל השרים בלבד:

סה ודבר שאינו ראוי אלא לחיה ועוף שאינם מצויים באותה העיר אם יש לו מאותו מין חיה או עוף מותר לטלטל המאכל הראוי להם ואם לאו אסור ולכן אסור לטלטל העצמות במקום שאין כלבים מצויים כגון אם שובת בשדה או במלון שאין שם כלב בין שנתפרקו מן הבשר בשבת בין שנתפרקו מערב שבת לעצמות קשים כל כך שאף לכלב אינן ראויין אסור לטלטלן בכל מקום כעצים ואבנים:

סו גרעיני תמרים במקומות שדרכם להאכילן לבהמות מותר לטלטלן ומכל מקום אדם חשוב צריך להחמיר על עצמו שלא לטלטלם אלא על דרך שינוי כגון שיניח אצלם חתיכת פת או שאר דבר המותר בטלטול ויטלטלם יחד לפי שבמקומות הרבה אין מאכילים אותם כלל לבהמות לכן יש לו להחמיר בהם אף במקום שמאכילין:

סז כל הקליפין והגרעינין שאינן ראויין לבהמה אוכל את האוכל וזורקן בלשונו לאחוריו ולא יזרקם בידיו קוגם לא יזרקם בלשונו לפניו ויסמוך בדעתו שכשיהיו

שכשיהיו הרבה מהם שיתבאר לפי סח' בשר חי אפילו שיש בני אדם ש ביו"ד ס"י ס"ז) אב דברים כיוצא בו כגון לאכילת אדם למוצא שמסריח סט' דג מלוח מותר ע' בשר של נכרי ע

עא' קמיע שאינו מ חכשיט עליו וא שהוא של כתב בין ע לענין איסור הוצאה

עב' כל דבר מטונף היו בחצר שהוא לתוכה תדיר שזהו מ לבית הכסא אפילו אם הם כמבוי במקו אחרת שאינו דר שם אם יש בו טינוף אי שנכנסים ויוצאין שב אלא אם כן יושב שנ עליהם כלי שהכלי ו (סעיף ט') ואף אם ה לתרנגולין אסור להו כשהוא עומד כך אי

עג גרף של רעי ועב להחזירם לבית ל עד שאינם ראויים ראוי לכסות בו כלי עליהם היום ק מותר ראויים עדיין לבהמו האסור בטלטול ע"י שי"א (סעיף ז) מכל הבריות והוא הדין א בכל ענין ע"י נתינו להוציא בהם צואה ו הוא חשוב קצת ויש עד וכל זה כשכבר

הלכות שבת שח

רלה

שכשיהיו הרבה מהם לפניו וימאסו בעיניו יהיה מותר להוציאן משם כדין גרף של רעי שיתבאר לפי שאין עושין גרף של רעי לכתחלה כמו שיתבאר (סעיף ע"ה):

סח בשר חי אפילו תפל שאינו מלוח כלל מותר לטלטלו מ מפני שראוי לאכילת אדם שיש בני אדם שדעתם יפה וכוססין בשר חי (שאין איסור באכילתו משום דם כמ"ש ביו"ד סי' ס"ז) אבל בשר קשה שאינו ראוי לכוס אותו אסור לטלטלו והוא הדין שאר דברים כיוצא בו כגון שומן חי צונן שאף שראויין לכלבים הרי אינן עומדים לכלבים אלא לאכילת אדם למוצאי שבת ובשבת אינן ראויין לו לכולם אבל בשר ח תפוח (פידוש שמסריח) מותר לטלטלו מ מפני שראוי לכלבים ועומד לכלבים:

סט דג מלוח מותר לטלטלו ושאינו מלוח אסור מ מפני שאינו ראוי לשום אדם ואינו עומד להשליכן לכלבים:

ע בשר של נכרי שנשחט היום מותר בטלטול כמו בשר נבלה שמתה בשבת שיתבאר בסי' שכ"ד (סעיף ה'):

עא קמע שאינו מומחה אע"פ שאין יוצאין בו מחשש שמא אין מועיל כלום ואין תורת תכשיט עליו וא"כ אין עליו תורת כלי כלל שהרי אינו ראוי לכולם אף בחול בין שהוא של כתב בין שהוא של עיקרין אע"כ מותר לטלטלו מפני שלא חששו לכך אלא לענין איסור הוצאה אבל לא לענין איסור טלטול ואם מותר לתלותו עליו בבית ובחצר נתבאר בסי' ש"ג (סעיף כ"ג):

עב כל דבר מטונף כגון רעי וקיא וצואה בין של אדם בין של תרנגולים וכיוצא בהם אם היו בחצר שהוא דר בה דהיינו חצר לפני הבית או שאצל הבית שהוא יוצא ונכנס לתוכה תדיר שזהו מקום שמקפידין עליו שלא יהא בו טינוף מותר להוציאם לאשפה או לבית הכסא אפילו בידיו ממש בלא כלי וזה הוא הנקרא בכל מקום גרף של רעי וכן אם הם במבוי במקום דריסת הרגל מותר לסלקם לצדדין אבל אם הם מונחים בחצר אחרת שאינו דר שם וכן אם הם בחצר שאחורי הבית שזהו מקום שאין מקפידים עליו אם יש בו טינוף אלא אם כן יושבים שם אבל כשאין יושבים שם אין מקפידין אף שנכנסים ויוצאין שם הואיל ואין נכנסין ויוצאין שם תדיר לפיכך אסור להוציאם משם אלא אם כן יושב שם וואם ירא מפני התינוק שלא ילך שמה ויתלכלך בהם מותר לכפות עליהם כלי שהכלי ניטל אף בשביל דבר שאינו ניטל בשבת כמו שנתבאר בסי' מ רע"ז (סעיף ה') ואף אם הם בחצר שדר בה אלא שהם בחלק המוקצה מהחצר לאשפה או לתרנגולין אסור להוציאם משם ואם גרף של רעי עומד במקום שאין מקפידים עליו כשהוא עומד כך אלא שהוא מלא ואי אפשר לפנות עליו שם מותר להוציאם ולהחזירם בדרך שיתבאר משום כבוד הבריות:

עג גרף של רעי ועביט של מי רגלים אע"פ שמותר להוציאם לאשפה לפנותם שם אסור להחזירם לבית לפי שאסורים בטלטול אף כשהם ריקנים מ מפני שהם מאוסים כל כך מ עד שאינם ראויים אפילו לכסות בהם כלי ולא התירו מוקצה מחמת מיאוס אלא אם כן ראוי לכסות בו כלי כמו שנתבאר למעלה (סעיף ז') ואם צריך להחזירם כדי לחזור ולפנות עליהם היום מ מותר להחזירם ע"י שיתן לתוכם מים המותרים בטלטול ל דהיינו שהם ראויים עדיין לבהמה אף כשהם בתוך העביט או הגרף ואע"פ שלא התירו לטלטל דבר האסור בטלטול ע"י שיטלטל עמו דבר המותר בטלטול אלא במת בלבד כמו שיתבאר בסי' שי"א (סעיף ו') מכל מקום כאן שהוא צריך לחזור ולפנות עליהם היום הקילו משום כבוד הבריות והוא הדין אם צריך לחזור ולהוציא בהם צואה היום מ ויש מתירין להחזירם לבית בכל ענין ע"י נתינת מים לתוכם אע"פ שאינו צריך לחזור ולפנות עליהם היום ולא להוציא בהם צואה ויש להחמיר כסברא הראשונה ומכל מקום במקום הפסד כגון שהגרף הוא חשוב קצת ויש הפסד אם יניחנו באשפה ויגנב משם יש לסמוך על סברא האחרונה: עד וכל זה כשכבר סילקם מידו כשהגיע לאשפה ח אבל בעודן בידו מותר להחזירם לדברי

ר ברייתא שבת
קכ"ח ע"א
ש רמב"ם שם
ר"ן ס"א
ת מ"א סקני'
א ברייתא שם
ע"ב
ב תוס' שם ר"ה
בשר לר"ש
ג ברייתא שם
ע"א
ד רש"י שם
ה שלטי גבורים
ו רמב"ם שם
הלכה י"ד והוא
תוספתא פט"ו
ז רמב"ם שם
הלכה י"ג שם
מסוגית הגמרא
קכ"א
וכגורסת הרי"ף
ורא"ש
ח רב אשי שם
וביצה ל"ו ע"ב
ט מ"א סקני'
י רמב"ם שם
רי"ף
כ מ"א שם
ל משנה קכ"א א'
וכדמפרש בגמ'
שם עמוד ב'
מ ב"י
נ מ"א סקני'
ס מממרא
דשמואל ביצה
ל"ו ע"ב
ע רש"י שם
פ בית מ"א ס"ק
ס'
צ ר"ן
ק שמואל שם
ר רשב"א
ש רבינו יוחנן
וכ"כ מהרמ"א
בשם הרשב"א
ת שם כ"ט
הרא"ש
א מ"א ס"ק ס'

אר:
ילד
מה
ירן
ירו
טל
או
יהן
בין
לא

לא
חר
חר
חר
יה

כל
ום
זה
יון
מו

זם
קש

אוי
לא
דם

אין
טל
בין
לב

דם
לם
אין

ינו
תו

הקלות שבת סימן שח

קט. באר הגולה

(קט) אין הקלפים (קיד) ראויים למאכל בהמה, אסור לטלטלם, אלא (לה) קטו * מנער את הטבלא והם נזקלים. (קטו) יאם יש פת על השלחן, מתר להגביה הטבלא ולטלטלה עם הקלפים שאינם מאכל בהמה, שהם בטלים אגב הפת. ויאם היה צריך למקום השלחן, אפלו אין עליה אלא דברים שאינם ראויים למאכל בהמה, מתר להגביה ולטלטלם: כח (קיד) הביילי עצים וקש (לה) (קיד) שהתקינו למאכל בהמה, אפלו הם גדולים הרבה, מתר לטלטלם: כטו * כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים, מטלטלים אותו. ואם אינו ראוי אלא למאכל חיה ועוף (קט) שאינם מצויים, קאם יש לו מאותו מין חיה או עוף, מתר למאכל הראוי לאותו המין, ואם לאו אסור. הגה: (קס) ולפי זה מתר לטלטל עצמות שנתפרקו מן הכשר (קכא) מערב שבת, אם ראויים לכלבים, דהא כלבים (ו) מצויים * (בית דס"ד) (קכ"א) דלא כהר"ן (ד"ה ד"ה ט"ז): * ג' גרעיני תמרים, (קכב) במקום שמאכלים אותם לבהמה, מתר לטלטלם. ואדם חשוב (קכג) צריך להתמיר על עצמו שלא לטלטלם (קכד) אלא דרך שגוי: * ש' פשר (ו) (לו) חי, אפלו תפל שאינו מלוח קלל, מתר לטלטלו, משהו (קכה) * יחזי לאמצא.

21

באר היטב
זו (לה) מנער. והוא הדין שמתר לנדרם על ידי סכין מן המפה מן דלא נגע
קטו ק"ו לה לטלטל מן העד. ט"ו (ד"ה ט"ז) וקשה דבסוף ש"א סוף קטן כי
ולפי ה"ט"ו לרחף דברי שמואל מקצה על ידי מנה, ע"ז שם: כח (לה) שהתקינו.
קש שלנו ספקא עומד לשיכבה או למאכל בהמה, קמ"ן אברם (ד"ה ט"ז) כטו (ו) מצויין, ואם אין מצויים אסור: * א' (ו) חי, ואם הוא פשר דלא חי לאכל חי, אסור
לטלטל, והוא הדין שאר דברים כגון שפן עזון ואכל בספר אלה רבה (ד"ה ט"ז) העלה בלא דמלמא אף שאינו ראוי לאכל חי מין נדאר לכלבים שריו, וקחב ואשר
בזרם (ד"ה ט"ז) א"ח מ"ן כשר אינו והורו ששחטת תום, שרי כשלטלו, ע"ז סוף ש"י סוף ב"י בהנ"ל. ואסור לקרות כשר שאל יום שלישי להיות בשבת כדי שלא יאשר
שלא, אפלו על ידי אינו יהודי, ואפשר לאכלו עלי. קמ"ן אברם בסוף ש"א סוף א"ז ע"ז שם. ובאלה וזקף (ד"ה ט"ז) כ"ש וקמ"ן הנגון ז"ל הורה להמיר בשבת

באר היטב
בז * מנער את הטבלא. ע"ז לקמן בסיון (ל"ו) (ש"ל"ו) סוף קטן ד"ן כגון
אברם, דמן הארץ מתר לכבד כגוף של אהי, ודע דבמשנה (קכ"ג)
איתא מפלג את הטבלא בלה ומנערה, ויתא במלחמות (ט"ז) דהונו שקלטלה
עם חלפין שעליה עד מקום המנוח ומנערה שם, ומשלחן גרוד משמע, (כ"ז)
מספיק (ל"ח ט"ז) המובא בבית יוסף (ד"ה וט"ז ס"ח), דאסור להגביה הטבלא, אלא
לנערה במקומה, והדבר הזה מלוי בשני הדעות המובא ברש"י בחושיו (ד"ה ט"ז).

בז * בית יוסף דלא כהר"ן. י"ז לה הוא לפי מה שבאר דעת הר"ן בנרדכי
בש"ע (ד"ה ט"ז) אכל לפי מה שכתב הר"ח (סוף ד"ה ונר"א) גם הר"ן
מודה קוד, (כ"ז) כתב בספר פאטר פודכי (ד"ה ט"ז) (קכ"ג) ע"ז, דהה שכתב בנרדכי
משה (ט"ז) וזכיר חולקים על ספרו זו שכתב הר"ן (ד"ה ונר"א) לדעת הר"ן
(ד"ה ונר"א) (סוף ד"ה ט"ז) דכל שהוא מאכל לחיה ועוף המצויים אף שאין לו
מתר ע"ז שם, לא קצא מי שחלק בזה, (גם בשלחן צרור לא הגיה הנר"א
כלום אדעת המחבר:

* גרעיני תמרים וכו'. ולקמן גרעיני שאר פירות, אפשר דמודה בשלחן צרור
למה שמשמע ברמב"ם, דמי שציקה על כל פנים ראוי למאכל
בהמה, וזה לשונו בפרק כ"ו (ד"ה ט"ז), כל הקלפין והגרעינין הראויין למאכל
לשלטלו. וגרעינין של תמרים שאני בשום דאין נאכלין אף לבהמה כי אם על
ידי חרחק כמו שכתב בלבוש, ולפיכך התמיר בזה שיהא דרך אותו המקום
להאכיל לבהמה, אף דתמרים כלל על גרעינים כהדא מתקא. וגרעיני פסחים
ואגסים בלאו הכי אפשר דיש להקל, דהם ראויין אף לאכילת אדם ולפעמים
אוכלים אותם בזה, ע"ז בר"ח (ד"ה ט"ז) לענין ספרי ארמיתא, וכל שכן גרעיני
הפירות (שקורין פלופפין) שיש בהוין אכל, כדארי מתר לטלטל לדברי הטל
אף שאין כדעתו לאכלו:

* דהוי לאומצא. ע"ז משנה בורה שמתרבת אחרים מקלין גם בכשר בהמה,
(אף שאין טעמם שונה, דטעם ה"ט"ו (סוף ד"ה ונר"א) דהקלפין כרבי
שמעון, אף אם נימא דלא חי כל כר לאמצא, מכל מקום שרי, וטעם הנר"א

שער היטב
(ו) רש"י קפ"ח (ד"ה ונר"א) (מ"ז) כמנא קמא שם, וע"ז בפרוש רבנו חננאל (ד"ה
הא מילין) כ"ט (ו"ז) רב"ז (ד"ה ונר"א) (מ"ז) ומוכח בהנ"ל (מ"ז) (ק) גם להר"ן:
(ק"א) קמ"ן אברם (ד"ה ט"ז) * (ק"ב) קמ"ן אברם (ד"ה ט"ז) (ק"ג) לבוש ועולת שבת
(ד"ה ט"ז) (ק"ד) אלה רבה (ד"ה ט"ז) כ"ש רבנו יצחק (ד"ה ט"ז):

מנה גדורג - אלק
אז - ובנו במנה

בעוהש"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שר"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ד"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלוף תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

שמיה טלטול כלל. ומסתבר להקל דהוי דרך שינוי גמור.

טלטול דרך פיו

בס' משנת יעקב (ה"ב עש"ע סי' ש"ח) כ' דשפיר דמי לטלטל מוקצה בפיו (שיחזיקו בפיו) דהוי כלאחר יד, ולא גרע מטלטול ברגליו עיי"ב, פ"י והוי כטלטול בגופו, ולפי זה יהא מותר אפילו לצורך דבר המוקצה, ובהל' מוקצה להרשב"כ שליט"א כ' דטלטול בשיניו הוי טלטול.

☆☆☆

נגיעה במוקצה

סימן ת"נ

שאלה - מהו "ליגע במוקצה" (כשאינו דבר המתנענע), ומהו כשהוא לצורך דבר המוקצה.

תשובה - מותר לכתחלה כשהוא לצורך דבר המותר, אבל אם הוא לצורך דבר המוקצה תלוי במחלוקת. בהדיא

מבואר בשו"ע (סי' ש"ח ס"ג ברמ"א) דמוקצה אינו אסור אלא בטלטולו, אבל בנגיעה בעלמא שאינו מנדנדו, שרי, ולכן מותר ליגע במנורה שבכית הכנסת שנרות דולקות עליו או בתנור שדולק בו אש וכו', וכן סתם שם המחבר (בסמ"ב) דדבר שהוא מוקצה מותר ליגע בו ובלבד שלא יהא מנענע אפילו מקצתו, וכ"כ עוד הרמ"א בסי' רע"ז (ס"ג) דמותר ליגע בטבלא שהניח עליו הנר (בכוונה) הואיל ואינו מטלטל (הנר ע' בה"ל) וה"ה שמותר ליגע במנורה שבבית"נ שהנרות דולקות עליו, ובלבד שלא ינענע עכ"ל.

וצע"ק המקובל בעיני בני אדם למנוע אפילו מנגיעה גרידא במוקצה, שו"מ בשו"ת יפה נוף (לגאון קדמון מבני דורו של הרמ"א - סי' נ"ט) שנותן טעם למנהג העולם שמחמירים בנגיעת דבר מוקצה, ולטלטל כשמלא"א לצורך

גופו ומקומו עיי"ב [נאולי היינו מה שראיתי בפסקי הל' שבת מהגאון בעמח"ס ברכות שמים ז"ל שסיפר שהרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ל כשהיה בפעסט (בעת המלחמה) וראה שנוגעים בקאר (מחה ר) אמר שהוא מוקצה, ושכן הוא נמי מחה כשראה א' נוגע בקאר באמרו שהוא מוקצה], אבל צ"ע דמנהג המניעה אינו מובא בשאר הפוסקים.

והל"ם ראיתי נמי בס' ערוה"ש (ש"ח סס"ח) דרוקא עכ"פ לצורך קצת מותר "דשלא לצורך למה יעשה כן", מיהו בס' תולד"ש כ' דאף לנגוע שלא לצורך כלל מותר.

ובנוגע נגיעה במוקצה לצורך דבר המוקצה נתבאר בדברינו בס"א כס"ד, ולכו"ע אסור נגיעה במוקצה בדבר המתנענע (כביצה).

☆☆☆

היתר טלטול גרף של רעי

סימן תנ"ו

שאלה - מהות גרף של רעי.

תשובה - דבר שקץ ממנו, וע"ע בפנים איזה קולות. יוצא מדברי הגמ'

(במס' שבת דף קכד). דאף שאסור לטלטל כלי שמלאכתו להיתר שלא לצורך כלל מ"מ מותר לטלטל ולסלק מלפניו הקערות לאחר גמר האכילה מידי דהוה אגרף של רעי, פ"י שלאחר האכילה נשאר הקערה מלוכלך משיוורי אוכלין שדבוקין על הקערות, וזה משווייהו כגרף של רעי [נהובא להלכה בב"ח סי' רע"ט (ד"ה ולפע"ד) והוכיח מזה דכל דבר מאוס דינו כגרף של רעי], ולכאורה לפי זה אם אינן מלוכלכין (כגון שלקק את כל מה שבקערה) באמת אסור לטלטל ולהצניע הקערות, עוד שם במס' שבת (דף מז). דגדר גרף של רעי דבר המאוס (משא"כ מחתה עם אפרה).

ובשו"ע (ש"ח סעיף ל"ד) מבואר דכל דבר "מטונף" (ומונה וחושב) כגון "רעי

בגופו, א.

ש' דע"י י"ה בס'

בעל הני דמות לעשות "תמ"ח

ור, מ"מ גריעי

טלטול תע"ט

זכעל חי דמות

שיכול

ד' ספר יפח בו

ומותר יאה ע"י

ס"ג) כ' ז' דורכו

נקב (סי' כנגיעה

וטטה עם

שהאדם זה חפץ

ע"י פין ח השיב

ולם לאו

וקיא וצואה" מותר להוציאם, מוכח דרק א' מהנ"ל חשיב גרף של רעי, לא שאר דברים מאוסים, וכן יוצא מטו"ז (סי' רע"ט סק"ג) דדבר המאוס אכתי לאו לרעי ייחשב, וכה"ג בס' ערוה"ש (שח"ס) דצואה של סוסים שאינן מסריחין לא חשיב כגרף של רעי (יוצא דענין רעי הוא דבר שמסריח, או דבר שקץ נפשו מזה עיי"ש), וכ"כ בס' שש"כ (כב-מב) דגרף של רעי היינו דבר המעורר גועל, וכזה מביא בס' שלמי יהונתן (א' שח-נג) משמיה דהגרי"י פישער בעמח"ס אבן ישראל ז"ל שאין היתר של גרף של רעי אלא במאוס טובא כקיא וצואה.

ולכאורה הדבר תלוי במחלוקת הראב"ד והרשב"א המובא בר"ן (שבת דף קנד) ובכ"י (סי' של"ז) אי מותר לכבד במכבדות קליפי אגוזים ורמונים שאינן ראויין למאכל בהמה, דדעת הראב"ד לאיסור, אבל דעת הרשב"א להתיר מטעם גרף של רעי, והמג"א העתיק סתמא דברי הרשב"א להיתר [אלא ששם יש עוד טעם להתיר משום דהוי טלטול מן הצד (עיי' המכבדות) לצורך דבר המותר עפמ"ג שם], מיהו יתכן דגם להרשב"א המדובר מהרבה קליפין שהן מאוסין עליו (מחמת ריבויו), וכן משמע מסתימת הפוסקים בשו"ע (סק"ז) דעצמות וקליפים שאינם ראויים לכלבים הן מוקצין מחמת גופן, ואסורין בטלטול (יעו"ש) ולא קאשרינן מטעם גרף של רעי, וכן משמע מהיוצא שם (בסל"א) דבשר הפוח (פרש"י מסריח) מותר לטלטלו משום דראוי לכלבים, משמע דאילו בלא"ה היתה אסור, ולא שרינן מטעם גרף של רעי [ובאמת יוצא משו"ע הרב (סס"ז) וכן מבואר במ"ב (סקקט"ו) דמיהת אם נתקבצו הרבה קליפין (ועצמות) יחד ומאוס עליו להניחן כך על השולחן מותר להעבירן בידים מעל השולחן, דהוי ליה לדידיה כגרף של רעין].

שו"ר בא"ר על דין שו"ע סעיף כ"ז הנ"ל דאף שכו' הב"י בסימן של"ז דאם יש בבית קליפי אגוזים דמוקצים הם מותר לכבדם דהו"ל

כגרף של רעי, יש לחלק דהכא לא שרי מטעם גרף, די"ל דבקרקע מאיסי יותר מעל השולחן (והכא מייר שהן על השולחן), או דהכא דאפשר לנער לא התירו ע"י דרך אחר עיי"ש (וצ"ל שיש לו שם מקום לנערו שלא יהיה שם בבחינת גרף של רעי, דאל"כ לא תירוץ כלום).

אם כל דבר 'המאוס' עליו חשיב כגרף של רעי
לכאורה מהמבואר בשו"ע סי' רע"ט (סעיף ו') דנר שלא הדליקו בו באותה השבת אפילו הוא של חרס דמאוס ואפילו הוא של נפט דמסריח מותר לטלטלו דמוקצה מחמת מיאוס מותר, והטעם דחזי לכסות בהם כלים (עיי"ש בשו"ע הרב ובמג"א סי' רס"ו סק"ג), מפורש יוצא דאילו אם הדליקו בו בשבת אין היתר (ועיי"ש במג"א דאף כשלא הדליקו בו אינו מותר אלא לצוגומ"ק דהוי כשמל"א) הרי דדבר מאיס מצד עצמו עדיין לא הוי גרף של רעי, ואפילו אם מסריח (וצ"ל דאף סרחון לא חשיב גרף אא"כ הוא סרחון של צואה שהאדם קץ ממנו).

אל"א שמבואר במרדכי (פ"א דביצה הובא בכ"י סי' רע"ט) לגבי נר שהדליקו בו בשבת שיש מתירין להוציא נר שהדליקו בו בשבת דמי משום דהוי כגרף של רעי, אבל הוא כתב שאין זה נכון כי כל השוטים יאמרו אנינא דעתיהו, ואינו מותר אלא למי שהוא איסטניס באמת, ועיי"ש ברמ"א ס"ב דיש מי שאומר דמי שהוא איסטניס והנר מאיס עליו (ואינו יכול לסבול שיהא ונת אצלו. שו"ע הרב) דמותר לו להוציאו כגרף של רעי (והמיקל לא הפסיד) והלבוש כתב דהמחמיר תע"ב.

ובאמת הטו"ז שם (סוסק"ג) חולק על עיקר ד' הרמ"א מההוא דשו"ע סעיף ו' הנ"ל וז"ל אלא ודאי אע"פ דמאוס הוא מכל מקום לא הוי כגרף של רעי, וכן נקט בערוה"ש שם (ס"ו) דלא אשתמטו הש"ס והפוסקים לומר בשום מקום דמאוס הוי כגרף של רעי, מלבד מה שאמרו

חכמים דאל"כ אין בג דאיסטניס שאני דא"כ אדם תורתו ידו לומר א ממש' שבת דף מז. דגר המאוס לכל אדם כצוא אפילו לאי

אבל לעומת זה הב"ד הוא דבר המאוס המג"א [ובנוגע הקו האחרונים (בא"ר ובתו) בחדר שאינו דר שם, א רק מאיס להשתמש מאיס כשהוא לפניו (א) אל הקצה, ובשו"ע הו הרמ"א שאין להקל ו לסבול שהדבר יהא מ יכול לומר איסטניס : והמ"ב (סק"ה) מבי: ובמג"א מקילים אף לו אומר שהוא מאוס עלי כהרמ"א באינו איסטנו תס"ט בנוגע אי נרות הכבוים חשיבי גרף

אבל כריש ספר טלט האגרות משה מאוס ממש, אלא שד האורחים שיבואו לבג הגרשז"א (שם בתשו גורם לו אי נעימות, ו (אות ס"ח) דכשמונר השולחן יתכן שזה מנ ומותר להסירו מהשו קליפות מועטים ואינו בני ביתו מתביישים הבית באופן זה מסתו

רעי גורם רק אי נעימות עכ"ד, ולא נלענ"ד חדא דבעיקר הדבר מסתבר דאי נעימות אינו נכלל בהיתר של גרף של רעי, שנית דדבר שלו בעצמו אינו מפריע כלל, ורק מתבייש מלפני אורחים לא מסתבר דזה משויה גרף של רעי, שו"ד נמי בשו"ת שבט הקהתי (ח"ד סי' ק"ד) דלא מיקרי גרף של רעי רק אם הוא מאוס ממש, לא רק כשגורם אי נעימות, וכן בקובץ אור ישראל (גליון ל"ב ע' פ"ו, ועיי"ש בגליון ל"ו ע' רמ"א).

מיהו לאחר זמן ראיתי בבה"ל (סי' חרל"ח ס"ב ד"ה וכיו"ט) דאם נשרו הרבה קסמי סכך על השולחן מותר להסירן אף בשבת אם נמאס מזה, מידי דהוי גרף של רעי עיי"ש (מוכח דאף מידי שאינו דבר המאוס בטבע), מ"מ עדיין אין ללמוד מזה דאי נעימות (שאינו דבר המאוס ממש) ג"כ נכלל בכלל היתר גרף של רעי, מיהו בס' חוט שני (ג-קלח) למד מהבה"ל דגם כל מה שגורם הרגשה לא נעימה להיות במקום הזה נכלל בהיתר גרף של רעי, וצ"ע מנ"ל, וע' בס' נחלת ישראל (פט"ז), וחכ"א הגדיר גדר היתר גרף של רעי האם יכול לאכול ליד מוקצה זה, ולענ"ד אינו תלוי באכילה (שבני"א קצין ביותר לאכול במקום מאוס) וסגי אם אינו נעים לו לשהות ולבלות שם.

ועשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' ל"א) דמותר להוריד חוט או שער שעל מלבוש דהרי הוא כגרף של רעי, וצ"ע לומר דחוט שעל מלבוש יהא חשוב דבר המאוס על האדם (ואפילו בשער אם הוא שער של עצמו צ"ע).

נוד מביא בשש"כ מהגרשז"א ז"ל (כב-מב ובהערה שם) דה"ה מי שאור הנר מזיק לו ומגדיל לו כאב דמותר להוציאו, וזה דלא כמו שכ' בשו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' מ') דמנורה המעשנת אינו דבר המאוס רק שהוא מצטער מחמת העשן, ואין זה בכלל גרף.

ולאח"ז ראיתי בס' מקור חיים לבעל תו"י ז"ל לאחר שמביא ד' הב"י שחכ"א הורה שצבע שנשפך על הארץ הוא בכלל גרף של רעי,

חכמים דאל"כ אין גבול לדבר, וגם אין לומר דאיסטניס שאני דא"כ נתת דבריך לשיעורין ולכל אדם תורתו ידו לומר איסטניס אני, והוכיח נמי כן ממס' שבת דף מז. דגרף של רעי אינו אלא בדבר המאוס לכל אדם כצואה וכיו"ב, ועיי"ש שמחמיר אפילו לאיסטניס בטבעו.

אבל לעומת זה הב"ח מיקל, דמנורה (של חרס) הוא דבר המאוס לכל אדם, והביאו להלכה המג"א [ונבוגע הקושיא מסעיף ו' תירצו האחרונים (בא"ר ובתוס"ש) שי"ל דמיירי כשמונח בחדר שאינו דר שם, או דשם אינו מאיס בראייתו, רק מאיס להשתמש עמו, משא"כ היכי שהוא מאיס כשהוא לפניו (א"ר)], נמצא דפליגי מקצה אל הקצה, ובשו"ע הרב (ס"ג) נקט כפשטות ד' הרמ"א שאין להקל רק לאיסטניס (שאינו יכול לסבול שהדבר יהא מונח אצלו) ושלאו כל אדם יכול לומר איסטניס אני (ויעו"ש בקו"א סק"ו) והמ"ב (סק"ה) מביא מחלוקת ע"ז שבב"ח ובמג"א מקילים אף למי שאינו איסטניס אם הוא אומר שהוא מאוס עליו, אבל בדרך החיים מחמיר כהרמ"א באינו איסטניס [וע"ע מזה להלן בס' תס"ט בנוגע אי נרות הנקראין טרעוולער'ס-ליכט הכבויים חשיבי גרף של רעי]=אולי כפול קצת

שם=.

דבר הגורם אי נעימות

אבל בריש ספר טלטולי שבת מביא תשובת בעל האגרות משה ז"ל (אות ל"ח) דאף שאינו מאוס ממש, אלא שהאשה מקפדת על כך מפני האורחים שיבואו לבקרו מותר לו לטלטלו, וכ"כ הגרשז"א (שם כחשובה אות ט"ז) דמותר אם גורם לו אי נעימות, וכיו"ב כ' בס' שולחן שלמה (אות ס"ח) דכשמונחים פטישים ומסמרים על השולחן יתכן שזה ממש מכוער גם בימות החול, ומותר להסירו מהשולחן פן יבואו אורחים, וכן קליפות מועטים ואינם מסריחים אם הבעה"ב או בני ביתו מתביישים פן יבואו אורחים ויראו את הבית באופן זה מסתבר דשרי כיון שכל גרף של

זעם
לחן
זשר
שיש
גרף

רעי
י (ר'
שבת
נפט
אוס
י"ש
ורש
יתר
ותר
איס
אם
א"כ

ב"ב
שבת
דמי
זאין
יהו,
מת,
הוא
יכול
ניאו
כתב

ד'
נ"ל
לא
ז"ו)
קום
מרו

76

כ' הוא עלה וצ"ע מנא לן דמאיס ואולי דפלוגתייהו בהנ"ל.

לסלק דבר מוקצה שגורם ריח רע

בס' ארחות חיים מביא מתשו' לב חיים (ח"ג סי' פ"א) דה"ה כשמגיע לו ריח רע מהגרף מותר לטלטלו (פי' אף שאינו רואהו בפועל) וכ"כ בערוה"ש (ש-ס) ובס' מנח"ש, ועיי"ש שאף אם הגרף בחצר ונכנס ריח רע ממנו להבית מותר לטלטלו משם, וכנ"כ בס' שש"כ (כב-מב) ובס' מגילת ספר (נב-ג) הובאו בשו"ת ע"מ.

דבר שעתיד להסריח אם ישאר שם למשך זמן

בשו"ת שואל ומשיב (תנינא ח"ג סי' ל"ג) כ' דדבר שאם ישתיר בביתו יסריח וימאס מותר להוציאו עכשיו אף שעדיין אינו מאוס עליו, וע' בס' שדי"ח שחולק עליו, אבל מד' המ"ב בבב"ל (סוסי' תקכ"ו) יוצא כהשו"מ להיתר, וכ"כ הגרשז"א בס' מאור השבת (ח"ג ע' תי"ז) נולפי זה אם נשאר בביתו פעמפע"ד משומש מגולגלת ומעוטפת באופן שאין רואין מבחוץ שום טינוף אבל אם ישארוהו בבית תסריח מותר להוציאו עתה].

ועיי' במנחת שבת ובספרו עצי עדן (על הלכות נט"י בסופו) אי מותר להוציא חתול מביתו מפחד שמא תטיל שם צואה ונכס' אז נדברו סוף ח"א מתיר להוציא גרף של רעי ממקום שאין ישיבתו קבוע שם כשיש חשש שהתינוקת ישפכוהו, וצ"ע].

רוחשים ובעלי חי

כ' בס' תהלה לדוד (סי' שט"ז סקי"א) שמותר להסיר מעליו רוחשים שאינם מזיקים ולא עוקצים מטעם גרף של רעי, וצ"ע אם גם בעלי חיים מעופפים בכלל זה.

L

☆☆☆

סימן תנ"ז

שאלה - בהיתר טלטול גרף של רעי אם לכתחלה צריכין להשתדל לטלטלו באופן היתר (אילמלי היתה גרף של רעי).

תשובה - אי"צ, אבל מ"מ אם אין טירחה יתירה יחמיר. הנה

בשו"ע (סל"ד) מבואר שמותר להוציאו בידו ממש, אף בלא כלי (ועיי"ש במ"ב סקל"ב דלא תימא דלא התירו לטלטל רק אגב כלי), והוא גמרא מפורשת (ביצה דף לו:) סבור מינה.. אגב מנא אין בפני עצמו לא, ת"ש דההוא עכברתא.. נקטה בצוציתה (בזנבה) ואפקה.

מיהו לכאורה מדקיי"ל דאין עושין גרף של רעי לכתחלה, חזינן דהיתר טלטול גרף של רעי אינו בגדר 'הותרה', אלא בגדר 'דחוייה', וממילא מסתבר שאם יש לו עצה אחרת (כגון לטלטלו בדרך טמיה"צ או כלאחר יד) שצריך להשתדל שלא יבוא לידי כך [וכדקיי"ל מה"ט בעניני פקו"ג דמאכילין אותו הקל הקל תחילה, והטעם דפקו"ג בשבת דחוייה לא הותרה], ועי' ערוה"ש (ש"ח ס"ס) דטעם היתר טלטול גרף של רעי משום דגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה, ממילא נמי שאינו אלא דחוייה, וכזה כ' בשו"ת אגרו"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות י"ג) דמוטב שיוציאו ע"י גרירה בסכין [וכן המנהג כדיוצא מס' ארחות רבינו (ח"א ע' קמ"א) משמיה דהחזו"א ז"ל, ועי' בדבריניו בס' קס"ח], ואף לפמ"ש"כ בס' תהל"ד (ש"ח סק"מ) דלא הטריחוהו להוציא הגרף כלאח"י או לטלטל מן הצד ויכול להוציאו כדרכו, וכ"כ בס' שולחן שלמה (ש"ח סל"ד אות ס"ט), מ"מ י"ל דאם אינו טירחה מיוחדת שיש להשתדל בדבר, ועי' נמי בס' אז נדברו (ח"ט סי' ל"ג) שעדיף לטלטל גרש"ד בדרך טלטול מן הצד.

אם יהדר להו וראיתי בס' ערו להוציא מוטב להוציא ע' להלכה בשו"ת מנ ע"י קטן צ"ל טענ לספות בידיים אי ואיסור מוקצה לע בתשובות בעל הא (אות ל"ט, וכעת ב ט') שהסכים עם ה בנוגע קטן, שיש ל טלטל מוקצה [אל אולי נמי לא ה

אב"ה הגרופ"ש ע משמע דאי גופא שיצטרך לבמ הוא היפך כבוד הב

מהו לטלטלו ולה

הנה יוצא ממס' ל של רעי הו כשהוא מכוסה (ע וממילא שיל"ע אי שיכסה את הגרף

ובניוני ראיתי ל לאיסור

תמיד פ"ה מ"ה) מגילת ספר (נב-ז) בכה"ג, ומובא נמי קד, דיש חשש שלפ הכלי שמכסה הגרף מלשון המחבר (בכ שם היתר טלטול גו